

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMIEN PÄIVITTÄMINEN HANKASALMELLA

Jennika Manninen

Opinnäytetyö, syksy 2014

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Pieksämäen toimipiste

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) + lastentar-

hanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Manninen, Jennika. Varhaiskasvatussuunnitelmien päivittäminen Hankasalmella. Syksy 2014, 47 sivua ja 9 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Pieksämäki. Sosiaali-alan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä uusi lapsen varhaiskasvatussuunnitelma Hankasalmen kunnalle ja uusi yksikön varhaiskasvatussuunnitelma Sillankorvan päiväkodille. Vanhojen varhaiskasvatussuunnitelmien avulla tehtiin alkukartoitus, jonka tulosten perusteella varsinainen kehittämistyö tapahtui.

Alkukartoitus oli Bikva-mallin mukaisesti etenevä laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin vanhempien avoimella haastattelulla sekä työntekijöiden ja varhaiskasvatuspäällikön teemahaastattelulla. Lisäksi saadut tulokset esiteltiin sivistyslautakunnan kokouksessa, jossa lautakunnan jäsenillä oli mahdollisuus esittää kysymyksiä ja mielipiteitä. Tutkimusaineistot analysoitiin teemoittelua apuna käyttäen ja tulosten perusteella tehtiin uudet varhaiskasvatussuunnitelmat.

Tutkimustulosten mukaan monet tiedot ja suuri osa sisällöstä ovat entisissä varhaiskasvatussuunnitelmissa paikkaansa pitäviä ja toimivia. Kasvatuskumppanuuteen pitäisi kuitenkin kiinnittää enemmän huomiota sekä suunnitelmissa että arjen toiminnassa. Lisäksi lapsilähtöisyyttä ja lapsen yksilöllisyyttä voisi huomioida kauttaaltaan enemmän. Vanhempien ja työntekijöiden yhteisenä ja tärkeimpänä tavoitteena on lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi.

Uusista varhaiskasvatussuunnitelmista tehtiin selkeämpiä ja helpokäyttöisempiä. Lisäksi sisältöä päivitettiin vastaamaan päiväkodin nykyhetken tilannetta, turhat kohdat poistettiin ja tarvittavat tiedot lisättiin.

Asiasanat: varhaiskasvatus, varhaiskasvatussuunnitelma, lapsilähtöisyys, kasvatuskumppanuus ja Hankasalmi.

ABSTRACT

Manninen, Jennika. Early Education Plans' Updating in Hankasalmi. 47 pages and 9 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki, Autumn 2014.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the thesis was create a new children's early education plan for the municipality of Hankasalmi and a new day-care centers' early education plan for the kindergarten of Sillankorva. With the old early education plans were made initial mapping was made which was done on the basis of the development work.

The initial mapping proceeded according to Bikva. This thesis was a qualitative research. The data was collected with parents' open interview and employees' and early education leaders' theme interviews. In addition, the results were presented to members of the local education and culture committee. Members were given the opportunity to ask questions and opinions. The data was analyzed with qualitative methods and based on the results new plans were made.

The results showed that many of the details and much of the content of the former early childhood education plans are true and functional. The education partnership should pay more attention to the plans as everyday activities. In addition, the child-orientation and the child's individuality could be considered thoroughly more. Parents and employees share to common and main objective which is the child's holistic well-being.

The new early childhood education plans were made clearer and easier to use. In addition, the content was updated to the current situation in the kindergarten, unneeded items were removed and the necessary information was added.

Key words: early childhood education, early education plan, child-oriented, educational partnership and Hankasalmi.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	8
2.1 Yhteistyötaho ja aiheen valinta.....	8
2.2 Tarkoitus ja tavoitteet	9
2.3 Kohderyhmä	10
3 VARHAISKASVATUS.....	12
3.1 Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset	12
3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	13
3.3 Varhaiskasvatuksen laadunhallinta.....	14
4 LAPSILÄHTÖISYYS	16
4.1 Lapsilähtöinen kasvattaja.....	17
4.2 Lapsen yksilöllisyys	18
5 KASVATUSKUMPPANUUS	20
5.1 Päivähoidon rooli ja vastuu	20
5.2 Lapsen näkökulma	21
5.3 Vanhempien osallisuus	22
5.4 Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatussuunnitelmissa	23
6 LÄHTÖTILANTEEN ALKUKARTOITUS	25
6.1 Aineistonkeruumenetelmät	25
6.2 Aineiston analysointi	28
7 ALKUKARTOITUKSEN TULOKSET	30
7.1 Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma.....	30
7.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.....	33
8 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	35
8.1 Varhaiskasvatussuunnitelmien päivittäminen	35
8.2 Varhaiskasvatussuunnitelmien viimeistely.....	36
9 POHDINTA	38
9.1 Johtopäätökset.....	38
9.2 Työn eettisyys ja luotettavuus	40
9.3 Arviointi ja ammatillinen kasvu	42
LÄHTEET	44

LIITTEET

LIITE 1: Vanhempien avoin haastattelu.....	48
LIITE 2: Henkilöstön teemahaastattelu	49
LIITE 3: Varhaiskasvatuspäällikön teemahaastattelu	51
LIITE 4: Aineiston analyysikaavio (yksikön vasu)	53
LIITE 5: Aineiston analyysikaavio (lapsen vasu)	54
LIITE 6: Päiväkodin vasun kuvallinen versio	55
LIITE 7: Sillankorvan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma	56
LIITE 8: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.....	66
LIITE 9: Lasten tavoitteet ryhmittäin	80

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksella tavoitellaan ensisijaisesti lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämistä. Hyvinvointi pyritään turvaamaan huolehtimalla lapsen perustarpeista ja vaalimalla lapsen terveyttä sekä toimintakykyä. Tämä puolestaan antaa hyvät edellytykset lapsen kasvuille, oppimiselle ja kehittymiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15.)

Olen aina ollut hyvin kiinnostunut varhaiskasvatuksesta ja lasten kanssa tehtävästä työstä, joten lapsiin liittyvä opinnäytetyö oli minulle luonnollinen valinta. Keväällä 2013 olin työharjoittelussa Sillankorvan päiväkodissa Hankasalmella ja kysyin tuolloin heidän kiinnostustaan lähteä opinnäytetyöni työelämän yhteistyökumppaniksi. Myöntävän vastauksen jälkeen opinnäytetyöni aihe alkoi hahmottua. Sillankorvan yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma oli selkeästi vanhentunut, ja kunnan lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma oli havaittu toimimattomaksi, joten aloin opinnäytetyönäni päivittää kyseisiä varhaiskasvatussuunnitelmia.

Syksyllä 2013 aloin tehdä alkukartoitusta vanhoista suunnitelmista haastattelemalla vanhempia, päiväkodin työntekijöitä sekä Hankasalmen kunnan varhaiskasvatuspäällikköä. Esittelin opinnäytetyötäni sekä haastattelutuloksia myös Hankasalmen kunnan sivistyslautakunnalle ja annoin heille mahdollisuuden esittää kysymyksiä sekä kommentoida työtä. Etenin aineiston keräämisessä Bikva-mallin mukaisesti, jotta sain luotua mahdollisimman hyvän yhteyden ongelmien ymmärtämisen ja palvelun välille (Krogstrup 2004, 7). Keräämäni tiedon perusteella aloin tehdä varsinaista kehittämistyötä eli uusia yksikkö- ja lapsikohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia.

Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen on kunnan vastuulla ja sen rakentamiseen tarvitaan moniammatillista yhteistyötä. Hallinnollisten ja poliittisten päätöksentekijöiden tulisi sitoutua työskentelyyn, jotta myös suunnitelman toteutuminen voitaisiin varmistaa. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa muita varhaiskasvatussuunnitelmia, jotka ovat kuntien keskeisiä varhaiskasvatuksen ohjauksen ja arvioinnin työvälinei-

tä. Tämä huomioiden, suunnitelmista tulisi pitää yleisesti ottaen parempaa huolta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 43; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014a.)

Opinnäytetyön raportissa käsittelem varhaiskasvatusta, varhaiskasvatussuunnitelmia, lapsilähtöisyyttä ja kasvatuskumppanuutta teoretisen pohjalta. Kuvailen alkukartoituksen vaiheita sekä kehittämistyön eli varhaiskasvatussuunnitelmien toteutusta. Lopuksi arvioin koko opinnäytetyöni prosessia ja pohdin omaa ammatillista kasvuani.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

2.1 Yhteistyötaho ja aiheen valinta

Opinnäytetyöni yhteistyötaho oli Hankasalmen kunnan vuorohoitopäiväkoti, Sillankorva. Päiväkoti toimii Hankasalmen kirkonkylän keskustassa idyllisessä ympäristössä ja on aloittanut toimintansa vuonna 1977. Sillankorvassa työskentelee 12 työntekijää ja asiakaspaikkoja on yhteensä 56. Ryhmät on jaettu 0–3-vuotiaisiin, 3–5-vuotiaisiin sekä esiopetusikäisiin. Opinnäytetyössäni huomio painottui kuitenkin enemmän 0–5-vuotiaisiin, sillä en voi saada sosionomin koulutuksella esiopetuspätevyyttä, eikä opinnäytetyön aihe vaatinut esiopetusikäisten erityistä huomioimista. Suoritin Sillankorvan päiväkodissa lapsi- ja perhetyön harjoittelun keväällä 2013 ja kyselin tuolloin heidän halukkuuttaan yhteistyöhön. Sovin Hankasalmen sivistystoimenjohtajan, Eila Laulajainen-Malkin kanssa Sillankorvan päiväkodin yhteistyökumppanuudesta keväällä 2013.

Opinnäytetyötä koskien tapasimme Sillankorvan johtajan kanssa ensimmäisen kerran 8.10.2013. Kävimme alustavasti keskustelua opinnäytetyön sisällöstä sekä päiväkodin henkilöstön ajatuksista ja toiveista. Kerroin myös omista suunnitelmistani aikataulun ja sisällön suhteen. Sopimuksen opinnäytetyöstä allekirjoitimme kahden yhdyshenkilön, päiväkodin johtajan ja lastentarhanopettajan, kanssa 6.11.2013. Yhdyshenkilöiden kanssa pidimme tiiviisti yhteyttä koko opinnäytetyöprosessin ajan ja sovimme tapaamisesta aina tarvittaessa. Tutkimuslupaa en päiväkodin puolesta tarvinnut, sillä lapset eivät osallistuneet alkukartoitukseeni. Lisäksi haastateltavat vanhemmat olivat tuttaviani ja haastattelin heitä päiväkodin ulkopuolella. Kysyin kaikilta haastateltavilta kuitenkin henkilökohtaisesti suullisen luvan haastatteluun ja sain myöntävän vastauksen.

Lähtökohtana opinnäytetyöni aiheen valinnalle oli tarvelähtöisyys ja tätä kautta työn tekemisen mielekkyys. Opinnäytetyöni aihe tulikin suoraan Sillankorvan päiväkodin työyhteisöstä. Sillankorvan edellinen varhaiskasvatussuunnitelma oli selkeästi vanhentunut, eikä se enää vastannut päiväkodin nykyhetken tilannetta. Myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelma oli vanhentunut. Tärkeimpänä näkökohtana sen uusimisessa oli kuitenkin henkilöstön kokemus varhaiskasvatussuunnitelman toimimattomuudesta.

Edellinen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma oli jäänyt toimimattomuuden vuoksi melko vähälle käytölle.

2.2 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni oli kehittämispainotteinen produktio, jonka lopputuloksena olivat uusi yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma Sillankorvan päiväkodille sekä uusi lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma Hankasalmen kunnalle. Ennen kehittämistyötä tein alkukartoitusta, jonka perusteella aloin viedä produktiota eteenpäin. Tutkimuksella on aina jokin tarkoitus tai tehtävä, joka määrittelee sen tarkoituksen. Oman tutkimukseni tarkoituksena oli kartoittaa miten yksikkö- ja lapsikohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa pitäisi parantaa, jotta ne vastaisivat päiväkodin tarpeeseen ja olisivat toimivia käytännön työssä. (Hirsijärvi 2000, 127.) Tutkimuksellisenä tavoitteena oli tehdä kartoitusta haastattelemalla Sillankorvan päiväkodin henkilöstöä, lasten vanhempia sekä Hankasalmen kunnan varhaiskasvatuspäällikköä. Lisäksi kävin esittelemässä haastattelujen tuloksia Hankasalmen kunnan sivistyslautakunnalle.

Tutkimuksellisesta otteesta huolimatta, työn painopiste oli kuitenkin kehittämisessä. Tuotekehittely eli produktio on yleensä kertaluontoinen ja melko lyhykestoinen prosessi. Sen tarkoituksena on tehdä jokin tuotos tai palvelu tietylle käyttäjäryhmälle, ja samalla kehittää työvälineitä käytännön toimintaan (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 33). Opinnäytetyöni kehittämistyön tavoitteena oli tehdä kartoituksen pohjalta uudet yksikkö- ja lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Tällä tavoin pyrin kehittämään ja edistämään työelämän toimivuutta. Pidemmän aikavälin tavoitteena oli saada Sillankorvan käyttöön toimiva yksikön varhaiskasvatussuunnitelma, jonka ympärille päiväkodin varhaiskasvatus rakentuisi. Toisena tavoitteena oli luoda uusi lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, joka luo hyvän pohjan kasvatuskumppanuudelle ja vanhempien kanssa käytävillä vasu-keskusteluille, on helppo päivittää ja jossa lapsen henkilökohtaiset tavoitteet ovat selkeästi nähtävillä.

Opinnäytetyön omat oppimistavoitteeni nousivat pääosin Diakin opinnäytetyön yleisistä tavoitteista. Niiden mukaan opinnäytetyöprosessin tavoitteena on tukea ja vahvistaa

opiskelijan ammatillista kasvua ja tutkivaa työtettä sekä vahvistaa opiskelijan tutkimus- ja kehittämistaitoja. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 22–23.) Lisäksi tavoitteenani oli kehittää omia vuorovaikutustaitojani sekä vahvistaa erityisesti varhaiskasvatuksen asiantuntijuutta.

2.3 Kohderyhmä

Varhaiskasvatus on kokonaisuus, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa. Nämä osa-alueet painottuvat eri tavoin eri ikävaiheissa ja eri tilanteissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15–16.) Päiväkodin toimintaa ohjaavat valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, kunnan varhaiskasvatussuunnitelma sekä päiväkodin oma yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, jotka heijastuvat lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Lapsen vasu eli varhaiskasvatussuunnitelma tehdään, jotta voidaan yhdistää henkilöstön ammattitietous ja vanhempien tuntemus omasta lapsesta. Tällä tavalla lapsi saa parhaan mahdollisen hyödyn. Hoitajien ja vanhempien välillä käydään vasu-keskustelu, jonka sisältö kirjataan lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelma on erittäin hyvä työväline, josta selviää, mitä lapsi sillä hetkellä jo osaa, mihin kannattaa kiinnittää erityistä huomiota tai mitä taitoja aletaan harjoitella ja mitä toimintatapoja käytetään tavoitteen saavuttamiseksi. Suunnitelmassa otetaan huomioon lapsen yksilölliset kokemukset, tarpeet, tulevaisuuden näkymät, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä tuen ja ohjauksen tarve. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa seurataan, arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812), joten myös lapsen kehitystä on helppo seurata. Jos lapsella esimerkiksi havaitaan myöhemmin erityisen tuen tarvetta, nähdään helposti kuinka lapsen kehitys on edennyt ja mitä mahdollisia ongelmia on havaittu missäkin vaiheessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32–33.)

Varhaiskasvatussuunnitelmat vahvistavat myös kasvatuskumppanuutta. Kasvatuskumppanuus lähtee aina lapsen tarpeista, ja kaikessa varhaiskasvatuksen toiminnassa pyritään lapsen edun sekä oikeuksien toteuttamiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

2005, 31; Kaskela & Kronqvist 2007, 22–23.) Varhaiskasvatussuunnitelmien kohde-ryhmänä ovat siis olennaisesti päiväkodin henkilöstö ja vanhemmat. Keskiössä on kuitenkin aina lapsi, ja kaikella toiminnalla pyritään saavuttamaan lapsen edut ja oikeudet sekä turvaamaan lapsen hyvinvointi.

3 VARHAISKASVATUS

3.1 Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset

Suomalainen varhaiskasvatus perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimukseen (SopS 1991/60) sekä Suomen perustuslakiin (1999/731). Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan sopimusvaltion on turvattava osuus yhteiskunnan voimavaroista lapsille, oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja yhteiskuntaelämään sekä oikeus suojeluun ja huolenpitoon. Kaikissa lasta koskevissa toiminnoissa pyritään toimimaan lapsen edun mukaisesti. Lasten oikeuksien tulee toteutua koko lapsiväestön ja jokaisen lapsen kohdalla ”ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin mielipiteisiin, kansallisuuteen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen tai syntyperään” katsomatta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 15–16.)

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksenä Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 28.2.2002. Linjauksiin sisältyvät yhteiskunnan järjestämisen ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet sekä kehittämisen painopisteet. Tähän pohjautuen Sosiaali- ja terveysministeriö laati Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet yhteistyössä Opetusministeriön, Opetushallituksen, Suomen Kuntaliiton sekä muiden asiantuntijatahojen kanssa vuonna 2003. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7–9.)

Päivähoito on keskeisin varhaiskasvatusta toteuttava taho, jossa varhaiskasvatus koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 9; Hujala ym. 1999, 6.) Päivähoitoa voidaan järjestää päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Kuntien on järjestettävä päivähoitoa tarpeen mukaisesti, sillä kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus saada vanhempien valinnan mukaan joko kunnallinen päivähoitopaikka tai kotihoidon- tai yksityisen hoidon tuki. (Laki lasten päivähoitosta 1973/36; Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta 1996/1128.)

Varhaiskasvatus termin sisältöön vaikuttavat omat teoreettiset lähtökohdat. Opinnäytetyössäni rajaan varhaiskasvatuksen koskemaan julkisia palveluja. Julkisista palveluista rajaan varhaiskasvatuksen koskemaan päivähoitoa ja erityisesti Hankasalmen kuntaa sekä Sillankorvan päivähoitoyksikköä. Näin ollen varhaiskasvatuksen määrittely työssäni ei varsinaisesti koske kotikasvatusta, mutta kotikasvatus nivoutuu osittain mukaan kasvatuskumppanuuden myötä. Varhaiskasvatuksen perustana ovat arvot, kokemus sekä tietous lapsen erityisluonteesta ja kehityksestä, jotka määrittävät kasvatustoiminnan järjestämisen ehtoja. Varhaiskasvatus on tavoitteellista hoitamista ja kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka päämääränä on vahvistaa lapsen tasapainoista kasvua. (Hujala ym.1999, 5, 11; Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2014b.)

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet toimivat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen ohjauksen välineenä. Lisäksi suomalaista varhaiskasvatusta ohjaavat lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Kunnallisen ohjauksen välineenä toimivat kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat, kunnan varhaiskasvatussuunnitelma, yksikön varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Näiden asiakirjojen tarkoituksena on ohjata varhaiskasvatuksen sisällöllistä ja laadullista kehittämistä, jotta varhaiskasvatus toteutuisi yhdenmukaisesti koko maassa. Laadukkaana varhaiskasvatuksen toteutuminen edellyttää myös eri yhteistyötahojen sekä vanhempien osallistumista ja sitoutumista varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamiseen, arviointiin sekä jatkuvaan kehittämiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7–10.)

Kunta laatii oman varhaiskasvatussuunnitelmansa valtakunnallisten varhaiskasvatuksen perusteiden pohjalta. Suunnitelmassa arvioidaan kunnan varhaiskasvatuksen palvelujen toteutumista ja konkretisoidaan varhaiskasvatuksen sisällöt sekä toimintatavat eri toimintamuodoissa. Kuntien erilaisuuden vuoksi on tärkeää, että varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä huomioidaan kunnan omat linjaukset, strategiat sekä sisällölliset tavoitteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7–10.)

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan yksityiskohtaisesti yksikön varhaiskasvatuksen eli hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden lähtökohdat sekä niiden toteutuminen käytännössä. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma täydentää kunnan suunnitelmaa. Siihen kirjataan esimerkiksi yksikön toiminta-ajatus, arvot, kasvatuspäämäärä ja tavoitteet. Lisäksi suunnitelmasta ilmenevät muun muassa varhaiskasvatuksen toteuttamisen eri muodot, erityisen tuen muodot sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatuksen järjestäminen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään lapsikohtaisesti jokaiselle lapselle ja lomake täytetään yhdessä lapsen vanhempien/huoltajien kanssa. Varhaiskasvatusta aletaan toteuttaa yhteisten sopimusten perusteella huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet. Vanhempien kanssa käydään vasu-keskustelu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa varten ja samalla lomake täytetään yhteistyössä. Keskustelu käydään ensimmäisen kerran hoidon aloituksen jälkeen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitetään sen jälkeen kerran vuodessa tai tarpeen mukaan. Varhaiskasvatussuunnitelmat ovat hyvä työväline henkilöstölle, mutta myös keskeinen perusta vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7–10, 43–44.)

3.3 Varhaiskasvatuksen laadunhallinta

Laadun kehittäminen on keskeinen tema julkisella ja yksityisellä sektorilla. Suomalaisen varhaiskasvatuksen laadunhallinnan taustalla on monia asiakirjoja, jotka ohjaavat laadun kehittämistä. Varhaiskasvatusta ohjaavia tahoja ovat eduskunta, valtioneuvosto, sosiaali- ja terveysministeriö, sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, lääninhallitukset sekä kunnat. Kunnat ovat keskeisessä asemassa palvelujen järjestämisessä, sillä kuntalain (1995/365) mukaan kunnan on huolehdittava sosiaalihuollon suunnittelusta ja toteuttamisesta. Kunnan täytyy myös arvioida toimintaansa ja huolehtia siitä, että asukkailla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Muiden tahojen tehtävänä on ohjata kuntaa. Varhaiskasvatusta ohjaavat lisäksi monet sosiaali- ja terveydenhuollon lait ja asetukset. Keskeisin ohjaamisen väline on kuitenkin laki ja asetus lasten päivähoidosta (1973/36, 1973/239), joka säätelee esimerkiksi päivähoiton järjestämistä, toimintamuotoja ja tavoitteita. (Alila 2004, 27–31.)

Varhaiskasvatuksen laadun ylläpito edellyttää jatkuvaa toiminnan arviointia ja kehittämistä, joita vaaditaan myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. (Hujala & Fonsén 2011, 312.) Laadunhallintaan ja arviointiin ryhtyminen edellyttää aina näkemystä siitä, millaista on hyvä laatu ja millaista on huono laatu. Ensin täytyy siis määrittää mitä on hyvä varhaiskasvatus. Valtakunnalliset linjaukset, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä kunnalliset linjaukset ja suunnitelmat määrittelevät hyvin pitkällisen, millaista päivähoiton ja varhaiskasvatuksen pitää olla ja mihin sillä pyritään. Ne toimivat myös perustana, kun kunnissa arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatusta. Kunnalliset suunnitelmat ovat oleellinen osa kuntien ja yksikköjen laadunhallintaa. Arviointiin voivat osallistua henkilöstö, hallinto, vanhemmat, lapsen sekä eri yhteistyötahot. Erilaisia näkökulmia tarvitaan, jotta arviointi ja toiminnan kehittäminen olisivat mahdollisimman monipuolista. (Hujala ym.1999, 54–57; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 45.)

Laatuarvioinnilla on kaksi päätavoitetta: toiminnan säätely ja toiminnan kehittäminen. Toiminnan säätelyllä tarkoitetaan laatukäsitysten pohjalta tapahtuvaa arviointia, joka tapahtuu yleensä hallinnollisesti. Toiminnan kehittämiseen tähtäävä laatutyö tehdään puolestaan laajemman sidosryhmän kanssa. Sen tavoitteena on toiminnasta oppiminen, jonka kautta pyritään kehittämään tavoitteita ja menettelyjä. (Nummenmaa 2004, 81.) Laadunarvioinnilla varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toteuttaminen saadaan näkyväksi. Sen avulla voidaan tuottaa tietoa toteutetusta varhaiskasvatuksesta ja samalla nähdään varhaiskasvatuksen vahvuudet sekä kehittämishaasteet. Laadukkaan toiminnan näkyväksi tekeminen antaa tietoa ammatillisesta varhaiskasvatuksesta myös päivähoiton ulkopuolelle. Lisäksi laadunarviointi mahdollistaa vanhempien osallistumisen päätöksentekoon ja lisää myös heidän tietouttaan. Laadunarvioinnin myötä vanhempien osallisuus vahvistuu ja arvioimalla toimintaa vanhemmat voivat osallistua lapsensa elämään päivähoitossa. Järjestelmällinen laadunarviointi on perustana pitkäjänteiselle kehittämistyölle. (Hujala & Fonsén 2011, 312–313.)

4 LAPSILÄHTÖISYYS

Kasvatustyyliä voidaan jaotella neljään eri ryhmään (Kuvio 1). Näitä ovat salliva kasvatustyyli, auktoritatiivinen kasvatustyyli, laiminlyövä kasvatustyyli sekä autoritaarinen kasvatustyyli. Auktoritatiivinen kasvatustyyli on näistä ihanteellisimmin tyyli ja merkittävä voimavara lapselle. Tämä kasvatustyyli on lapsilähtöistä kasvatusta, jossa lapsi sekä kasvattaja voivat hyvin ja heillä on hyvä keskinäinen vuorovaikutussuhde. Aikuinen on kiinnostunut lapsesta sekä hänen toiminnastaan ja pitää hänestä huolta. Huolenpitoon kuuluvat lapsen tunne-elämän tukeminen, toiminnan valvominen ja turvallisten rajojen asettaminen; ”aikuinen on auktoriteetti, johon lapsi voi luottaa.” (Koivunen 2009, 119–121.)

Salliva kasvatustyyli Lämpöä mutta ei rajoja	Auktoritatiivinen kasvatustyyli Lämpöä ja rajoja
Laiminlyövä kasvatustyyli Ei lämpöä eikä rajoja	Autoritaarinen kasvatustyyli Rajoja mutta ei lämpöä

KUVIO 1. Kasvatustyylien nelikenttä (Koivunen 2009, 120.)

Lapsilähtöisyyden keskeisenä piirteenä on lapsen aktiivisuus ja oppiminen oman toiminnan kautta. Päivähoitoa on perinteisesti pidetty yksilöllisenä ja lapsen tarpeet huomioonottavana, mutta lapsen aktiivinen rooli ei ole ollut aina ollut sen lähtökohtana. Lapsilähtöisyys voi olla yksikertaisimmillaan sitä, että lapselle annetaan valinnan mahdollisuuksia ja ohjattujen tuokioiden aikana aikuinen tarttuu pienimpiinkin vihjeisiin. Tärkeänä tavoitteena on, että lapsi selviää arkipäivän toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti ja häntä itseään tyydyttävällä tavalla. Liiallinen ohjaaminen, korjaaminen tai rajoittaminen heikentää helposti lapsen aloitekykyä. Olennaisena osana lapsilähtöisyydessä on lapsen aktiivisuuden tukeminen. (Viittala 2006, 107–109.)

4.1 Lapsilähtöinen kasvatus

Lapsilähtöisyys tarkoittaa kasvatustapaa, jonka lähtökohtana ovat lapsen tarpeet ja mielipiteet. Lapsi huomioidaan yksilöllisenä persoonana, joka tarvitsee rakastavaa huolenpitoa, mutta myös valvontaa ja turvallisia rajoja. Vastakohtana lapsilähtöiselle kasvatukselle on, että kasvatus lähtee aikuisen tarpeista ja mielialoista, jolloin lapsen näkökulma jätetään huomiotta. Tällaista kasvatustapaa pidetään ymmärrettävästi haitallisena. Lapsilähtöisyys ei kuitenkaan missään tapauksessa tarkoita sitä, ettei lasta samalla tietoisesti kasvatettaisi. Tietoinen kasvattaminen on erittäin tärkeää, sillä lapsi tarvitsee aikuista kieltämään ja osoittamaan rajoja. Kasvatukseen osallistuvien aikuisten on tärkeää toimia samojen periaatteiden mukaisesti, jotta kasvatus olisi johdonmukaista. (Hermanson 2012.)

Käytännön haasteena on, miten kasvattajien tulevaisuuteen kohdistuneet ja lasten nykyyhteen keskittyneet intressit voidaan sovittaa yhteen arjen toiminnassa. Monissa päiväkodeissa lapsilähtöisyyden toteuttaminen jää hyvin pintapuoliseksi. Vapaiden leikkihetkien aikana lapset saavat toimia itseohjautuvasti, eivätkä aikuiset osallistu leikkiin, vaikka lapset oikeastaan saattaisivat tarvita ja halutakin sitä. Suunniteltua toimintaa puolestaan ohjaavat aikuiset, eikä lapsilla ole juurikaan vaikuttamismahdollisuuksia. Yhteisissä kokoontumisissa lapsille voidaan antaa mahdollisuus esimerkiksi ehdottaa leikkejä tai lauluja, mutta aito yhdessä suunnittelemisen ja neuvottelemisen jäävät usein hyvin vähäisiksi. (Turja 2011, 43–45.)

Laadukkaan varhaiskasvatuksen aikuisrooliin kuuluvat ”lämmän vuorovaikutus, lapsen arvostaminen yksilönä, myönteisen tuen antaminen ja herkkyys lapsen reaktioille”. Lapsen emotionaalinen hyvinvointi ja sitoutuneisuus riippuvat paljon aikuisen toiminnasta. Opettajalle ominaiset tavat voidaan Laeversin mukaan jakaa kolmeen käsitteeseen; stimulaatioon, sensitiivisyyteen ja autonomiaan. Stimulaatio on onnistunut, kun lapsi saa aineksia kommunikointiin, ajatteluun ja toimintaansa. Sensitiivinen opettaja eläytyy ja vastaa lapsen tunteisiin, ajatuksiin, toimintaan ja turvallisuuteen. Tärkeänä kysymyksenä voidaan kuitenkin pohtia, onko aina tarkoituksenmukaista toimia lapsilähtöisesti. Aikuisen tulee antaa tilaa lasten ideoille, tavoille ja kiinnostuksenkohteille. Aikuisen tarvitsee kuitenkin myös herkkyyttä nähdäkseen lasten tarpeet, jotta voisi toimia tilan-

teen edellyttämällä tavalla. Autonomian ja stimulaation tasapainon säilyttäminen on tärkeää. Sensitiivisyyden avulla aikuinen voi päätellä, milloin lasten toimintaa kannattaa rikastuttaa ja milloin on syytä vetäytyä etäämmälle. (Kalliala 2008, 67–69.)

4.2 Lapsen yksilöllisyys

Lapsilähtöisyydessä on tärkeää huomioida lapsi yksilöllisenä persoonana, jolla on omat tarpeet ja mielipiteet. Lapsi tarvitsee ja haluaa huolenpidon lisäksi turvallisia rajoja. Lapsen kannalta keskeistä on myös se, että aikuinen osoittaa luottamusta ja on kiinnostunut lapsen toiminnoista. Lapsilähtöisen kasvatuksen onkin osoitettu edistävän lapsen sopeutumista yhteiskuntaan ja tukevan lapsen itsetunnon kehittymistä. (Hermanson 2012.)

Leikkiminen, liikkuminen ja tutkiminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Lapsesta lähtöisin oleva toiminta vahvistaa lapsen minäkäsitystä, hyvinvointia sekä osallistumismahdollisuuksia, sillä tällainen toiminta on usein hyvin mielekäästä. Tästä syystä lapsen ominaiset toimintatavat olisi erityisen tärkeää huomioida toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.)

Jokainen lapsi kehittyy ainutlaatuisesti yksilöksi elinympäristön, kokemusten ja vuorovaikutussuhteiden kautta. Läheisen suhteet vanhempiin, kasvattajiin ja muihin tärkeisiin ihmisiin vaikuttavat lapsen minän kehittymiseen. Pienen lapsen maailma laajenee lapsen siirtyessä kodin ulkopuolelle päivähoitoon. Tämä on lapselle suuri muutos, jonka myötä mukaan tulevat myös ystävyysuhteet ja vertaissuhteet. Yksilöllisyyden arvostaminen on tärkeää, mutta lasta ei ole silti tarpeellista tutkailla vain yksilönä. Kehityksen tukemisessa olisi hyvä huomioida myös vanhempien ja muiden lapsen elämään vaikuttavien vuorovaikutussuhteiden näkökulma, sillä nämä muokkaavat lapsen identiteettiä. (Kaskela & Kronqvist 2007, 15–17; Mäkinen 2011, 95–97.) Yksilöllisen huomion lisäksi on alettu kiinnittää huomiota myös yhteisöllisyyteen, ryhmän jäsenyyteen ja yhteiseen toimintaan. Lasten osallisuus saatetaan helposti mieltää lasten aktiiviseksi toiminnaksi, johon aikuinen ei osallistu. Tilanteisiin kuitenkin olisi hyvä liittyä lasten ja aikuisen tasa-vertaista toimintaa tai neuvottelua, yhteisöllisyyttä. (Turja 2011, 46.)

Lapsen äänen kuuleminen on tärkeää myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kannalta. Lapselle tulee antaa mahdollisuuksia ja tilaa ilmaista itseään, jotta aikuinen voisi havainnoida lapsen toimintaa, ajatuksia ja tunteita. Lapsi osaa kertoa tai ilmaista omia mielipiteitään ja näkemyksiään, jotka voidaan kirjata lapsen omaan suunnitelmaan. Lasten toimintaa, ystävyyssuhteiden kehittymistä, myötätuntoa ja yhteisöllisyyttä voidaan tarkkailla aivan arkipäivän tilanteissa. Havainnoinnin apuna kannattaa käyttää esimerkiksi videointia tai muunlaista dokumentointia. On hyvä pyytää apua myös vanhemmilta; he voivat kuvailla omia näkemyksiään ja kertoa tarinoita lapsestaan. Saatavilla olevat dokumentit kootaan yhteen ja hyödynnetään niitä vanhempien kanssa käytävässä keskustelussa. Suunnitelmassa on huomioitava myös lasten erilaiset kieli- ja kulttuuri- taustat ja peilattava lapsen ääntä sen valossa. Tärkeintä on kuitenkin suunnitella varhaiskasvatussuunnitelma kuvaamaan lapsen omaa tarinaa, jossa lapsi tulee nähdyksi ja kuulluksi omana persoonallisena itsenään. (Kaskela & Kronqvist 2007, 21.)

5 KASVATUSKUMPPANUUS

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön välistä kasvatusyhteistyötä, jossa molemmat osapuolet tietoisesti sitoutuvat toimimaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tukevasti. Kasvatuskumppanuuden onnistuminen edellyttää vanhempien ja henkilöstön keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Kasvatustehtävän onnistumisessa on olennaista se, miten koti ja päivähoito sitoutuvat toteuttamaan yhteistä, mutta jaettua kasvatustehtävää. Tärkeänä tavoitteena on, että lapsen kaksi kasvatusympäristöä – koti ja päivähoito – saatetaan dialogiseen, vastavuoroiseen vuoropuheluun. On ymmärrettävä, että moni lapsen varhaiskasvatukseen ja hoitoon liittyvä asia on aidosti kaksipuoleinen. Päiväkodissa toimiva ratkaisu saattaa kodin todellisuudessa näyttäytyä täysin toimimattomana. Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena onkin, että lapsesta huolehtivat aikuiset oppisivat tunnistamaan lapsen hoito- ja kasvatuskäytäntöjen vaikutukset eri kasvatusympäristöissä. Vastakkainasettelun sijaan voitaisiinkin käydä jatkuvaa vuoropuhelua kodin ja päivähoidon välillä. (Kaskela & Kekkonen, 2006 11–14.)

5.1 Päivähoidon rooli ja vastuu

Päivähoidon aloittaminen on suuri muutos lapselle sekä hänen vanhemmilleen ja siihen liittyy monenlaisia tunteita. Kasvatuskumppanuuden prosessi alkaa perheen ottaessa yhteyttä päivähoitopaikkaan ja päättyy, kun lapsi lähtee päivähoidosta. Ensimmäiset kohtaamiset ovat tärkeimpiä, sillä ne määrittelevät vahvasti sitä, millaiseksi yhteistyö muodostuu. Vanhempien luottamus päivähoitoon rakentuu yhteisistä keskusteluista ja pohdinnoista, joissa lapsi on keskiössä. ”Vanhemmat haluavat kuulla päivähoiton työntekijältä – paitsi sen, mitä tänään on syöty ja miten nukuttu – niin erityisesti sen, miten kasvattaja on nähnyt juuri hänen lapsensa”. Toimivan vuorovaikutussuhteen avulla voidaan yhdistää kahden eri tahon tiedot ja kokemus, jotta lapsella olisi mahdollisimman hyvä olla. (Kaskela & Kronqvist 2007, 22–23.)

Onnistuneen kasvatuskumppanuuden edellytyksenä oleva luottamus syntyy kohtaamisessa, joka vaatii taitoa kuulla, olla aidosti läsnä ja hyväksyä myös erilaisuutta. Vanhemmat puhuvat mielellään omasta lapsestaan, joten esimerkiksi päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet ovat työntekijälle otollisia paikkoja asettua kuuntelemaan vanhempia ja lasta. Kuuleminen vaatii aina läsnäoloa, joten työntekijällä on suuri vastuu kuuntelijana. Läsnäolon puuttuminen heikentää helposti vanhempien luottamusta työntekijöihin. Tällaisen kokemuksen jälkeen vanhempi ei todennäköisesti ole enää yhtä halukas jakamaan omia ajatuksiaan ja tunteuksiaan. (Kaskela & Kronqvist 2007, 22–24.)

Ammattilaisen tehtävänä on erottaa vanhempien kertomuksesta olennainen tieto, jonka avulla voidaan muodostaa kokonaisempi kuva lapsesta. Kasvatuskumppanuuden sisäistäminen tavalla, joka tekee tilaa inhimillisyydelle, on kuitenkin tärkeää. Ajatustenvaihto on helpompaa, kun kummallakaan osapuolella ei ole paineita täydellisyyteen. Aina ei tarvitse olla oikeassa tai tietää kaikkea. Kasvatuskumppanuuden ajatuksena on nimenomaan etsiä yhdessä ratkaisuja ja iloita onnistumisista. Työntekijällä saattaa usein olla harhaluulo siitä, että vanhemmat odottavat heiltä valmiita vastauksia ja ratkaisuja. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä ennen kaikkea vanhemmat kaipaavat kasvatustehtävänsä rinnalla olemista, tukemista ja yhdessä jakamista. (Kaskela & Kronqvist 2007, 23–24.)

5.2 Lapsen näkökulma

Lapsi on oman elämänsä toimija ja kokija. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että lapsi tulee nähdyksi, ymmärretyksi ja kuulluksi juuri sellaisena kuin on. Havainnoimalla lapsen leikkiä, toimintaa, kokemuksia, tarpeita ja toiveita saadaan tärkeää tietoa lapsesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.) Kasvatuskumppanuuden erityinen tehtävä on tunnistaa lapsen erityisen tuen tarve mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kasvatuskumppanuuden merkitys korostuu erityisesti silloin, kun lapsi tarvitsee erityistä tukea ja saa tukipalveluita eri palveluohjaajilta. Lapsen kehityksen ja oppimaan oppimisen tavoitteet ja määritelmät nivotaan toimiviksi yhdessä eri toimijoiden kanssa. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2014c.)

Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana ovat lapsen tarpeet. Tämä tarkoittaa sitä, että varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Paljon pohdintaa on aiheuttanut kysymys siitä, mikä todella on lapsen edun mukaista. Joissakin tilanteissa vanhempien ja päivähoidon välille voikin muodostua ristiriitaitilanteita juuri siitä syystä, että molemmilla osapuolilla on oma, toisistaan eriävä mielipide siitä, mikä on lapselle parhaaksi. Tällöin olisi hyvä käydä vuoropuhelua siitä, mitä lapsi itse ajattelee, toivoo, pelkää tai miltä tilanne hänestä tuntuu. Pieni lapsi ei vielä pysty ilmaisemaan itseään kielellisesti, mutta aikuiset pystyvät havainnoimaan lapsen mielialoja ja käyttäytymistä. Lapsi toimii eri tavoin eri ympäristöissä, joten lapsen kokemusten ja tarinoiden kuuleminen, tallentaminen ja välittäminen antavat arvokkaan mahdollisuuden niin kasvattajille kuin vanhemmillekin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 14–16, 25; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Päivähoiton aloittaminen on lapsen elämässä merkittävä siirtymäriitti, jossa hän tarvitsee aikuisten tukea tunteakseen olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. Vanhempien, mutta myös lapsen kokemus päivähoitosta syntyy arkisista ja päivittäisistä kohtaamisista. (Kaskela & Kronqvist 2007, 23–24.) Koti ja päivähoito muodostavat lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista eheyttä vahvistavan kokonaisuuden. Vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välinen vuoropuhelu helpottavat lapsen päivittäistä liikkumista kodin ja päivähoiton välillä. Kasvattaja ja lapsi kohtaavat konkreettisesti erilaisissa arkipäivän tilanteissa, joita ovat esimerkiksi leikkiin, ruokailuun, lepoaikaan, pukeutumiseen ja ulkoiluun liittyvät kohtaamiset. Nämä kasvatustilanteet synnyttävät lapselle ajatuksia, kokemuksia, tunteita ja tarinoita, joiden välittämiseksi lapsi tarvitsee aikuisten keskinäistä vuoropuhelua. (Kaskela & Kekkonen 2006, 24.)

5.3 Vanhempien osallisuus

Vanhemmat ovat ensisijaisessa vastuussa lastensa kasvatuksesta, mutta se on myös heidän ensisijainen oikeutensa. Vanhemmille järjestetään mahdollisuus kasvatustilanteisiin oman lapsen osalta sekä vertaiskeskusteluun muiden vanhempien ja koko henkilöstön kanssa. Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on edistää ja vahvistaa myös vanhempien keskinäistä yhteistyötä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Päiväkodin henkilöstön vastuulla on luoda edellytykset vanhempien osallisuudelle sekä kutsua vanhempia osallisuuteen aloitteellisesti ja vastavuoroisesti. Osallisuuteen kannustamisen kannalta on tärkeää, että vanhemmat saavat säännöllisesti tietoa päivähoitosta sekä omista vaikuttamismahdollisuuksistaan. Perheet saavatkin yleensä hyvin tietoa kunnan varhaiskasvatuspalveluista ja yksikön toiminnasta. Tiedottaminen on näissä tapauksissa kuitenkin melko yksipuolista. Kasvatuskumppanuudessa molemminpuolisella tiedonvaihdolla on suuri merkitys. Vanhemmat kokevat olevansa arvokkaita, kun kasvattajat ovat kiinnostuneita heidän mielipiteistään, peloistaan, toiveistaan ja ajatuksistaan. Vanhempien tiedon arvostaminen vahvistaa kasvatuskumppanuutta ja luo perheelle tasa-arvoisemmat edellytykset osallistua myös päivähoiton suunnitteluun ja toimintaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–27.)

Vanhempien osallisuudessa tärkeää on myös kokemuksellisuus, joka syntyy vastavuoroisen tiedonvaihdon sekä merkityksellisten kohtaamisten kautta. Osallisuus merkitsee omakohtaista sitoutumista ja sitä kautta nousevaa vaikuttamista asioiden kulkuun. Näin ollen osallisuutta voidaan pitää osallistumista vaativampana. Osallisuus rakentuu vanhempien ja varhaiskasvattajien vuorovaikutuksessa, joka vahvistaa luottamusta sekä laajentaa työntekijöiden asiantuntijuutta dynaamisemmaksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–27.)

5.4 Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatussuunnitelmissa

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on henkilöstön vastuulla, mutta vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa suunnitelman sisältöön ja osallistua sen arviointiin. Henkilöstön ja vanhempien välillä käydään säännöllisesti vuoropuhelua kasvatuservoista, kasvatuskäsityksistä ja kasvatuseroelmistä. Näiden kasvatuserkustelujen kautta vanhemmat voivat vaikuttaa toiminnan suunnitteluun ja sen arviointiin. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelman tulee olla kasvatuseryhteisön yhdessä laatima, se on aktiivisesti käytössä ja sen sisältö on koko henkilöstön ja vanhempien tiedossa, jotta vanhempien ja lasten suorittama arviointi on mahdollista toteuttaa. Arvioinnilla pyritään palvelujen jatkuvaan kehittämiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32; Kaskela & Kekkonen 2006, 26.)

Jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle tehdään henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa ja sen toteutumista arvioidaan säännöllisesti (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa vanhemmilla on keskeinen rooli, sillä he tuntevat oman lapsensa parhaiten. Vanhempien kanssa käytävässä vasu-keskustelussa suunnitelmaan kirjataan konkreettiset yhteistyömuodot, kasvatuskäsitykset sekä vanhempien toiveet ja odotukset päivähoitosta. Samalla voidaan rakentaa ja vahvistaa luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta. (Kaskela & Kronqvist 2007, 22–24.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon lapsen kokemukset, tarpeet, tulevaisuuden näkymät, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä lapsen yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarpeet. Vanhempien kanssa käytävässä keskustelussa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen vahvuuksiin ja myönteisiin puoliin, mutta tuodaan esille myös huolen aiheet. Ongelmat tuodaan esille mahdollisimman konkreettisesti, jotta niihin on helpompi hakea ratkaisua yhdessä vanhempien kanssa. Lapsi voi myös itse osallistua suunnitelman laatimiseen ja arviointiin henkilöstön ja vanhempien sopimalla tavalla. Henkilöstön vastuulla on huolehtia siitä, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma muodostavat kokonaisuudessaan toimivan jatkumon. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32–33.)

6 LÄHTÖTILANTEEN ALKUKARTOITUS

Tässä kappaleessa käsittelen alkukartoitusta, jonka perusteella kehittämistyö tehtiin. Kehittämistyö tarkoittaa toimintaa, jossa tutkimustulosten avulla pyritään luomaan uusia tai entistä parempia palveluja, tuotantovälineitä tai -menetelmiä. Kehittämistoiminnalla tähdätään uusien järjestelmien aikaansaamiseksi tai olemassa olevien olennaiseen parantamiseen. Kehittäminen ja kehittyminen ovat mahdollisia ilman tutkimusta, mutta tutkimus ja kehittäminen toimivat parhaiten yhdessä. Näin ollen myös onnistumisen mahdollisuudet paranevat. (Heikkilä; Jokinen & Nurmela 2008, 21–22.) Opinnäytetyössäni tutkimisen ja kehittämisen yhdistäminen oli välttämätöntä, sillä tein kehittämistyön alkukartoituksesta saatujen tulosten perusteella.

6.1 Aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyöni alkukartoitus eteni Bikva-mallin mukaisesti. BIKVA tulee tanskan kielien sanoista ”Brugeriddragelse I KVA litetsvurdering”, mikä tarkoittaa asiakkaiden osallisuutta laadunvarmistajana. Asiakkailta tarkoitetaan puolestaan henkilöitä, jotka ottavat vastaan julkisen sektorin palveluita. Bikva-mallin tarkoituksena on luoda yhteys asiakkaiden ongelmien ymmärtämisen ja julkisen palvelun tai intervention välille ja ottaa siten asiakkaat mukaan arviointiin. Asiakkaat ovat keskeisessä roolissa, sillä he määrittelevät arviointikysymykset omien kriteeriensä perusteella, eli he toimivat oppimisen aiheuttajana tai käynnistäjänä. Lähtökohtana ovat asiakkaiden näkemykset palvelujen laadusta ja vaikuttavuudesta. Oppiminen alkaa avoimella haastattelulla, jossa asiakkaat voivat kuvailla sosiaalityötä ja sosiaalipalveluja omasta näkökulmastaan. Sen jälkeen kuvaukset eli saadut tulokset esitellään muille sidosryhmille. Asiakkaiden osallistuminen on erityisen tärkeää siksi, että heillä on omakohtaista kokemusta ja tietoa, joiden pohjalta palveluja voidaan kehittää. (Krogstrup 2004, 7–15.)

Tutkimukseni koostui hyvin pitkälti vanhojen varhaiskasvatussuunnitelmien arvioinnista. Tarkoituksena oli kartoittaa lähtötilannetta eli selvittää, mikä vanhoissa suunnitelmissa on hyvää ja toimivaa, ja miten niitä pitäisi muuttaa paremmiksi. Varhaiskasvatus-

suunnitelmat ovat henkilöstön yksi työväline, joten oli olennaista ottaa työntekijät mukaan arviointitutkimukseen. Valitsin Bikva-mallin arviointimenetelmäksi, sillä myös vanhempien arviointiin osallistuminen oli tärkeää laadun ja vaikuttavuuden kannalta. Vanhempien näkökulmasta sain lisää ulottuvuutta alkukartoitukseeni ja heidän vastauksensa vaikuttivat olennaisesti varhaiskasvatussuunnitelmien kehittämiseen.

Alkukartoitukseni aineistonkeruumenetelmänä käytin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta, jonka tarkoituksena on kerätä kokonaisvaltaista tietoa luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa sekä pyrkiä ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Tämä soveltui omaan tutkimukseeni hyvin, sillä pyrkimyksenäni oli ymmärtää ja kehittää asiaa, jota ei voi määrällisesti mitata. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan ihmistä tiedon keruun välineenä mittausvälineiden sijaan. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja jokaista tapausta käsitellään ainutlaatuisena. Myös aineistoa käsitellään sen mukaisesti. Keskeisiä laadullisen tutkimuksen tutkimusmetodeja ovat havainnointi, tekstianalyysi, haastattelu ja litterointi. Aineiston hankinnassa suositaan metodeja, joissa tutkittavien ”ääni” tulee esille. Valitsin tutkimusmenetelmiksi avoimen haastattelun ja teemahaastattelun, jotka ovat hyviä esimerkkejä tällaisista metodeista. Lisäksi ajattelin näiden sopivan parhaiten vastaamaan tutkimusongelmaani, sillä haastattelutilanteessa ollaan suoraan kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. (Hirsijärvi; Remes & Sajavaara 2009, 164, 204–205 ; Metsämuuronen 2008, 13–15.)

Haastatteluketju eteni Bikva-mallin mukaisesti; ensin haastattelin vanhempia, sitten henkilöstöä ja viimeisenä Hankasalmen kunnan varhaiskasvatuspäällikköä. Pyrin pitämään vanhempien näkökulman kuitenkin mukana ketjun jokaisessa vaiheessa. Lopuksi esittelin haastattelujen tuloksia sivistyslautakunnalle. Tällä tavalla sain Bikva-mallin tavoitteen toteutumaan. Samalla myös henkilöstö ja päättäjät saivat mahdollisuuden oppia uusia asioita ja heille saattoi sen myötä aueta uusia ajatuksia ja erilaisia näkökulmia.

Haastattelin kolmea vanhempaa avoimella haastattelulla, sillä se sopii hyvin Bikva-malliin. Lisäksi haastateltavat olivat minulle entuudestaan tuttuja, joten keskustelunomainen tilanne oli luonteva toteuttaa. Avoin haastattelu on vapaamuotoisin haastattelutyyppejä, jossa käytetään avoimia kysymyksiä. Haastattelulla on tietty aihe, mutta vas-

tausvaihtoehtoja ei ole muotoiltu valmiiksi. Haastattelijan tehtävänä on syventää haastateltavien vastauksia tekemällä lisäkysymyksiä aiempien vastausten perusteella. Keskustelun eteneminen rakentuu niiden perusteella. Avoin haastattelu voi tuoda esille myös asioita, joita haastattelija ei ole suoraan edes kysynyt. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 45–46; Metsämuuronen, 2008, 38–41.)

Tein etukäteen haastattelurungon (Liite 1), johon kokosin muutamia avoimia kysymyksiä. Haastattelun tavoitteena oli selvittää vanhempien näkökulmasta a) kuinka toimivia päiväkodin ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat ovat tällä hetkellä, b) vastaavatko ne tämän hetken tarpeeseen ja c) millä tavoin niistä voitaisiin saada parempia. Haastattelukokouksen runko muotoutui pääasiassa edellä mainittujen kysymysten pohjalta. Lisäksi huomioin haastattelussa lapsilähtöisyyttä ja kasvatuskumppanuutta. Haastattelutilanteet etenivät sujuvasti omalla painollaan ja vanhemmat saivat tuoda oman näkemyksensä esiin. Haastattelumenetelmän huono puoli oli keskustelun rönsyilevyys, mutta sain melko helposti palautettua keskustelun takaisin aiheeseen.

Haastattelin viittä työntekijää teemahaastattelulla, jossa aihepiirit eli teemat ovat määritelty etukäteen. Teemat käydään läpi haastateltavan kanssa, mutta kysymysten järjestys sekä laajuus saattavat olla eri haastatteluissa erilaiset. (Hirsijärvi; Remes & Sajavaara 2009, 208.) Tarkoitukseni oli tehdä päiväkodin henkilöstölle teemahaastattelut pienryhmissä. Henkilöstöpulan vuoksi tämä ei kuitenkaan onnistunut, joten toteutin haastattelut yksilöhaastatteluina. Kävimme läpi Sillankorvan päiväkodin olemassa olevat varhaiskasvatussuunnitelmat kohta kohdalta. Jokainen haastateltava sai tuoda esille oman näkemyksensä, mikä aiemmissa suunnitelmissa on hyvää sekä toimivaa ja mitä pitäisi muuttaa. Suunnittelin haastattelut tarkasti etukäteen, mutta jokainen haastattelu eteni omalla painollaan ja sai keskittyä tarkemmin erilaisiin asioihin.

Teemahaastattelujen haastattelukokouksiin (Liitteet 2 & 3) kokosin vanhojen varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta teemat ja tein jokaisen teeman alle tarkentavia kysymyksiä. Kiinnitin haastattelukysymyksiä suunnitellessani huomiota erityisesti lapsilähtöisyyteen ja kasvatuskumppanuuteen sekä vanhempien haastatteluissa saatuihin tuloksiin. Tarkoitukseni oli selvittää työntekijöiden mielipiteitä vanhempien huomaamiin epäkohtiin sekä saada työntekijöiltä ammatillista näkökulmaa varhaiskasvatussuunnitelmien toimi-

vuudesta. Hankasalmen kunnan varhaiskasvatuspäällikön haastattelun toteutin myös noudattaen teemahaastattelun mallia. Tämän haastattelun tarkoituksena oli selvittää samoja asioita kuin työntekijöidenkin haastattelussa, mutta lisäksi halusin saada tarkennusta hieman epäselväksi jääneisiin asioihin. Kokonaisuudessaan tärkeänä lähtökohtana oli saada selville eri tahojen näkökulmasta kuinka varhaiskasvatussuunnitelmia pitäisi parantaa paremmin tarvetta vastaaviksi.

6.2 Aineiston analyysi

Haastattelin yhteensä kolmea äitiä, viittä työntekijää sekä varhaiskasvatuspäällikköä, ja haastattelut kestivät puolesta tunnista reiluun tuntiin. Olisi ollut mahdottomuus kirjata kaikki asiat ylös haastattelun aikana, joten päätin nauhoittaa haastattelut. Tallennettu laadullinen aineisto kirjoitetaan useimmiten puhtaaksi eli litteroidaan. Litterointi voidaan tehdä koko kerätystä aineistosta tai valikoimalla. Ennen litteroimista on kuitenkin hyvä päättää, mitä analyysimenetelmää käytetään. Valitsin analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin, joten oli tarkoituksenmukaista litteroida kaikki keräämäni aineisto sanastaunaan. (Hirsijärvi; Remes & Sajavaara 2009, 222.)

Valitsin analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin siitä syystä, että se sopii kaikkiin laadullisiin tutkimuksiin. Tavallisesti ajatellaan, että analysointi toteutetaan vasta aineiston keräämisen ja järjestämisen jälkeen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kuitenkin tyypillistä, että aineistoa analysoidaan ja kerätään osittain samanaikaisesti. Tein analysointia melko paljon jo haastatteluvaiheessa, sillä vastauksista pystyi havaitsemaan helposti yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Lopullisen analysoinnin ja analyysikaavion (Liitteet 4 & 5) tein pian tiedon keräämisen jälkeen, jotta minulla olisi ollut vielä mahdollisuus täydentää ja selventää aineistoa. Tähän ei kuitenkaan ollut tarvetta. (Hirsijärvi; Remes & Sajavaara 2009, 221–224.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Analyysin ensimmäisenä vaiheena oli lukea litteroidut aineistot läpi ja merkitä sieltä tärkeimmät kohdat. Samalla redusoin eli pelkistin alkuperäiset ilmaukset lyhyempään ja tiiviimpään muotoon. Tässä vaiheessa oli myös ajankohtaista tarkentaa, haetaanko aineistosta sa-

manlaisuutta vai erilaisuutta. Alkukartoituksen tavoitteena oli selvittää, mitä hyvää vanhoissa varhaiskasvatussuunnitelmissa on ja mitä pitäisi parantaa, joten oli itsestään selvää lähteä etsimään aineistosta samanlaisuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–94, 109–110.)

Toinen vaihe oli aineiston klusterointi eli ryhmittely. Keräsin merkityt asiat yhteen ja aloin teemoitella asioita eri aihepiirien mukaan. Teemoittelussa painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu. Lukumäärillä ei omassa tutkimuksessani ollut merkitystä. Kyse oli siis laadullisen aineiston pilkkomisesta eri aihe-alueisiin. Tämä antoi mahdollisuuden vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Teemahaastatteluilla kerätyn aineiston pilkkominen sujui helposti, sillä aineisto oli jo valmiiksi jäsentynyt haastattelun teemojen mukaisesti. Sain jaettua myös avoimen haastattelun aineistot teemoihin melko luontevasti. Kolmantena vaiheena oli abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Yhdistin pelkistetyt ilmaukset teemoittain yksiksi käsitteiksi, josta syntyi alaluokat. Tämän jälkeen loin yläluokat yhdistämällä alaluokkia yksiksi käsitteiksi. Lopuksi muodostin yläluokista pääluokkia, jotka antoivat vastauksen tutkimustehtävääni. Sisällönanalyysin avulla loin siis tutkittavasta ilmiöstä käsitteellisemmän näkemyksen päätelemällä ja tulkitsemalla kerättyä aineistoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–94, 110–113.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kohdalla sisällönanalyysin tarkoituksena ei ollut luoda teoreettisia käsitteitä. Analysoin haastatteluaineistoa kuitenkin saman kaavan mukaisesti, jotta sain selkeytettyä itselleni millä tavoin uudesta suunnitelmasta saisi tehtyä paremman.

7 ALKUKARTOITUKSEN TULOKSET

Alkukartoituksen tarkoituksena oli selvittää miten vanhoja yksikkö- ja lapsikohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia voisi muuttaa toimivammiksi ja paremmiksi. Tiedonkeruu tapahtui teemahaastattelulla sekä avoimella haastattelulla. Tiedonkeruun jälkeen litte-roin ja analysoin aineistot. Analysointivaiheessa keräsin kaikki yhtäläisyydet aineistosta ylös ja jaoin ilmaisut eri luokkiin. Tällä tavalla sain haastattelutulokset helposti nähtäville. Minulla oli melko paljon ennakko-oletuksia, esimerkiksi vanhempien ajatuksista sekä varhaiskasvatussuunnitelmien toimimattomuudesta. Haastattelujen jälkeen huomasin oletusteni olevan hyvin paikkaansa pitäviä, mutta sain paljon uutta ja yllättävääkin tietoa.

7.1 Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelman kohdalla selvisi, että päiväkodin arvopohja, toiminta-ajatus ja kasvatuksen päämäärät ovat pysyneet melko samanlaisina. Yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset ovat kuitenkin tuoneet muutoksia esimerkiksi perhemalleihin ja ihmisten erilaisuuteen. Erilaisuutta ja jokaisen ihmisen yksilöllisyyttä pitäisi huomioida enemmän uudessa suunnitelmassa. Tasa-arvoisuuden ja turvallisuuden korostaminen sekä lapsuuden suojaaminen ovat päiväkodin tärkeitä tavoitteita. Luontoa ja sen kunnioittamista pidetään edelleen hyvin tärkeänä asiana. Luontoa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan, mutta kyseessä ei ole kuitenkaan luontopäiväkoti. Luonnon rooli ei ole enää niin suuri kuin aiempi suunnitelma antaa ymmärtää, joten luonnon korostamista voisi vähentää.

Haastattelutuloksissa tärkeinä asioina korostuivat erilaisuuden ja erilaisten perheiden kunnioittaminen, lapsen yksilöllinen huomioiminen ja lapsesta lähtevä toiminta. Haastateltavat pitivät tärkeänä, että oppimistilanteet yhdistetään lapsille mielekkäisiin arkipäivän toimintoihin. Lasten omat mielenkiinnon kohteet motivoivat oppimiseen ja lisäävät oppimisen iloa, mikä koettiin myös hyvin tärkeänä näkökohtana. Tämä edellyttää myös sitä, että jokainen lapsi on kohdattava yksilöllisesti ja otettava huomioon sen mukanaan

tuomat tarpeet. (Viittala 2006, 108–109.) Uudet varhaiskasvatussuunnitelmat tulisi muotoilla lapsilähtöisyyttä ja lapsen yksilöllisyyttä huomioivammiksi. Käytännön työn toteuttaminen määrittelee kuitenkin suurelta osin sen vaikuttavuutta.

Varhaiskasvatuksen toteuttaminen koostuu monista osa-alueista, joita ohjaavat varhaiskasvatuksen perusteet. Erityisesti työntekijöiden mukaan monia suunnitelman mukaisia toimintoja esiintyy lasten arjessa päivittäin. Vanhemmille nämä eivät kuitenkaan näy samalla tavalla ja pitäisi myös muistaa, että osa toiminnasta voi olla välillä hyvin pieniäkin, eivätkä ole näin ollen keskeinen osa päivän kulkua. Toiminnassa olisi tärkeää huomioida lasten kiinnostuksen kohteet, mutta myös leikkiä, liikuntaa ja taidetta pidettiin yleisesti ottaen hyvin tärkeänä. Työntekijöiden pitäisi muistaa huomioida kaikessa toiminnassa myös vanhempien mielipiteet ja noudattaa vanhempien kanssa tehtyjä sopimuksia. Näiden sopimusten noudattaminen antaisi paremmat mahdollisuudet jokaisen lapsen yksilöllisen varhaiskasvatuksen toteutumiseen.

Monet haastateltavista kokivat kasvatuskumppanuuden toteuttamisen haasteelliseksi käytännön työssä. Kumppanuuden perustana ovat molemminpuolinen kunnioitus, luottamus, avoimuus ja tasa-vertaisuus, joiden eteen on tehtävä töitä aivan alusta asti. Työntekijän vastuulla on saavuttaa luottamuksellinen vuorovaikutussuhde vanhempiin. Toisten kanssa tämä syntyy luontevammin kuin toisten, mutta myös erimielisyydet tai muut vastoinkäymiset tulee selvittää. Päivittäiset kohtaamiset ja kasvatuskeskustelut ovat hyvin tärkeitä kasvatuskumppanuuden turvaamiseksi. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu ja -oikeus, mutta työntekijät tukevat vanhempia heidän kasvatustehtävässään. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,31; Kaskela & Kronqvist 2007, 23–24.) Uudessa suunnitelmassa pitäisi korostaa edellä mainittuja asioita tuomalla niitä enemmän näkyville. Suunnitelmaan pitäisi lisätä myös muut päiväkodin yhteistyötahot. Käytännön työssä työntekijöiden aito läsnäolo, vuorovaikutustaitojen jatkuva kehittäminen ja kuuntelemisen herkkyys voisivat vahvistaa kasvatuskumppanuuden toteutumista (Kaskela & Kronqvist 2007, 22–24).

Lapsen erityisen tuen tarpeeseen sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaisiin lapsiin liittyvät tiedot olivat haastattelujen perusteella puutteellisia ja vanhentuneita. Sainkin tehtäväksi etsiä itse lisää tietoa niihin liittyen ja kirjoittaa kohdat suurelta osin uusiksi. Erityislasterien

kohdalla lapsen mukaan eteneminen ja perheiden mukaan ottaminen ovat erityisen tärkeitä. Lähtökohtana tulisi olla vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintojen yhteinen tarkastelu. Varhaiskasvatukseen voi päivähoidon lisäksi liittyä myös muita tukipalveluja, joiden kanssa kasvatuksellinen kokonaisuus muodostuu. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 36–37.) Henkilöstöllä on suuri vastuu huolehtia lapsen kieleen tai kulttuuriin perehtymisestä. Työntekijät ja vanhemmat pohtivat, että myös lisäkoulutukselle saattaisi olla tarvetta. Osa henkilökunnasta on saanut paljonkin erityislapsia koskevaa lisäkoulutusta, mutta myös eri kieli- ja kulttuuritaustoihin tutustuminen ja kouluttautuminen voisi olla paikallaan.

Sillankorvan päiväkodissa asiakastyytyväisyyskyselyitä käytetään apuna kasvatuskumppanuudessa, mutta myös suunnitelmien arvioinnissa ja seurannassa. Varhaiskasvatuksen toteuttamisen seurannassa ja suunnittelussa henkilöstön kehityskeskustelut ja säännölliset palaverit ovat edelleen tärkeässä asemassa. Myös varhaiskasvatussuunnitelman kuvallista versiota pidetään hyvänä muistutuksena. Uuteen suunnitelmaan voisi kuitenkin lisätä vuosikellomenetelmän, jota käytetään arvioinnin ja seurannan apuna. Vanhempien säännöllinen tiedottaminen ja tiedonkulun turvaaminen ovat myös tärkeitä arvioinnissa. Tiedottaminen mahdollistaa vanhempien osallistumisen laadunarviointiin ja sitä kautta vaikuttamiseen sekä päätöksentekoon. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32.) Haastattelutuloksista kävi kuitenkin ilmi, että tiedottamisessa olisi vielä parannettavaa. Kukaan haastateltavista vanhemmista ei ollut esimerkiksi nähnyt aikaisemmin yksikön varhaiskasvatussuunnitelman kirjallista versiota. Henkilöstöltä sekä lapsilta ja vanhemmilta saadaan kuitenkin välitöntä palautetta päivittäin, mikä on koettu hyväksi asiaksi.

Yhteenvetona yksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa korostuivat haastattelujen perusteella lapsilähtöinen kasvatustuki sekä kasvatuskumppanuus eli vanhempien tukeminen heidän kasvatustehtävässään. Kaikella toiminnalla pyritään kuitenkin turvaamaan lapsen hyvinvointi. Koko suunnitelman yhdistää kasaan ajatus siitä, että henkilöstö sekä tietysti myös vanhemmat toimivat ”siltana ja korvana lapsen parhaaksi”. Sillankorvan henkilöstö keksi tämän ”sloganin” yhteistyöpalaverissamme keväällä 2014.

7.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevat haastattelutulokset suunnitelman sisällöstä poikkesivat yllättävän paljon toisistaan. Kaikki kokivat hieman eri asiat tärkeimmiksi, mutta toisaalta jokainen oli yhtä mieltä siitä, että mitään lapsen kehitykseen liittyvistä sisällöistä ei oikeastaan voisi poistaa. Perheeseen ja esiopetusvuoteen liittyvät sivut voitaisiin kuitenkin poistaa, sillä nämä tiedot tulevat esille muissa lomakkeissa. Lisäksi ohjeistus ja kasvatuskumppanuuteen liittyvät kysymykset olisi hyvä muokata selkeämmiksi. Etenkin henkilöstö koki tärkeäksi tietää myös miten lapsi toimii kotona ja miten hoidossa.” Seuranta”-kohdan voisi puolestaan poistaa, sillä siihen ei juurikaan kirjoiteta mitään. Tavoitteet ovat selkeästi suurimmassa roolissa, mutta niihin voisi yhdistää ”Keinot ja menetelmät”-kohdan. Suuria muutoksia sisältöön ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä.

Lapsilähtöisyyttä ja yksilöllisyyttä voisi pyrkiä tuomaan enemmän esille ulkoasua muokkaamalla. Tämä olisi haastateltavien mielestä erittäin tärkeää, sillä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman on tarkoitus tuoda lapsen ainutlaatuinen elämäntarina esille. Lapsen äänen kuuleminen luo lapselle mahdollisuuksia ilmaista itseään. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa lapsen pitäisi tulla nähdyksi ja kuulluksi omana persoonallisena itsenään, sillä kenelläkään ei ole samanlaista tarinaa. Keskusteluissa pitäisi huomioida enemmän myös lapsen taustoja ja peilata lapsen ääntä sen valossa. (Kaskela & Kronqvist 2007, 21.)

Ulkoasun selkeimpänä epäkohtana ovat lomakkeen turhat kohdat, pitkät vastaamisalueet ja muutoin hieman tylsä ulkoasu. Nämä tekevät koko lomakkeesta liian pitkän ja epämiellyttävän täyttää. Rastikohdilla ja avoimilla kysymyksillä oli molemmilla omat kannattajansa. Selkeää eroa ei kuitenkaan syntynyt, joten molemmat vastaustavat voisi säilyttää myös uuteen suunnitelmaan.

Vanhemmilla oli kokemus, että suunnitelmia käytetään melko vähän arjessa. Samansuuntainen kokemus oli myös henkilöstöllä. Suunnitelmien päivittäistä käyttöä hankaloittaa niiden pituus ja epäselkeys. Suunnitelmat jäävät helposti kaappiin, eikä kukaan muista mitä niihin on kirjattu. Ulkoasua selkeyttämällä suunnitelmista saataisiin helppo-

lukuisemmat. Lisäksi loppuun voisi lisätä yhteenvedon lapsen tavoitteista ja keinoista, joilla niihin päästään. Tämä sivu olisi hyvä kopioida jatkossa vanhemmille, jotta he voivat tarkistaa mitä yhteisessä keskustelussa on sovittu. Myös henkilöstön on helpompi lukea yhdessä sovitut asiat yhdeltä sivulta. Lisäksi henkilöstön toiveena oli saada erillinen lomake, johon voitaisiin kirjoittaa lyhyesti lapsiryhmän jokaisen lapsen yksilölliset tavoitteet.

Suunnitelman päivittäminen on ollut aikaisemmin hyvin hankalaa. Edellä mainitut muutokset toisivat ratkaisun myös tähän ongelmaan. Päivittämisen helpottamiseksi lomakkeeseen haluttaisiin lisätä selkeät kohdat päivämäärille, jolloin nähdään helposti milloin lapsi on osannut mitään. Kokonaisuudessaan näillä muutoksilla pyritään tekemään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta helppokäyttöisempi ja näin ollen saamaan suunnitelmat käyttöön jokapäiväiseen työskentelyyn.

Kasvatuskumppanuus on myös vasu-keskusteluissa merkittävässä roolissa ja määrää hyvin pitkälti millainen suunnitelmasta muodostuu. Työntekijöillä on siis suuri vastuu vasu-keskustelun vetäjänä, sillä työntekijän sekä vanhempien välinen vuorovaikutussuhde määräävät hyvin pitkälti myös sen, minkälaiseksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelma muodostuu. Tarkoituksena on pohtia yhdessä, kuinka lapsen hyvinvointia voidaan varhaiskasvatuksessa edistää ja hakea yhteistä ymmärrystä lapsesta. (Kaskela & Kronqvist 2007, 21.) Vanhemmilta tulleen palautteen mukaan työntekijöiden tulisi pohtia myös omaa tyyliään käydä vasu-keskustelu. Keskusteleva ja tasa-arvoinen hetki antaisi molemmille osapuolille paljon enemmän, kuin lomakkeen järjestelmällinen täyttäminen. Vanhemmat toivoivat myös, että aloite lapsen vasu-keskusteluun tulisi vieläkin selkeämmin päiväkodin puolelta.

8 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

Oma opinnäytetyöprojektini oli hanketyyppistä kehittämistoimintaa, jonka toteutus oli hyvin aikataulutettu ja suunnitelmallinen, kestäviin tuloksiin pyrkivä kokonaisuus. Hankkeen etenemisessä voidaan yleensä erottaa useita peräkkäisiä vaiheita. Käytännössä vaiheet voivat kuitenkin limittyä toisiinsa tai olla päällekkäisiä. Tavallisesti hanke-
muotoisessa kehittämistoiminnassa voidaan erottaa seuraavat vaiheet:

- 1) kehittämistarpeen tunnistaminen/selvitys ja ideointi,
- 2) kehittämisen suunnittelu,
- 3) hankkeen käynnistäminen ja toteuttaminen,
- 4) tulosten kokoaminen ja julkistaminen eli levittäminen laajemmalle käyttäjäkunnalle,
- 5) hankkeen seuranta ja tulosten arviointi sekä
- 6) loppuraportointi (Heikkilä; Jokinen & Nurmela 2008, 25–26).

8.1 Varhaiskasvatussuunnitelmien päivittäminen

Kehittämistarve oli selkeästi olemassa, sillä opinnäytetyöni aihe tuli suoraan työelämästä. Kehittämishankkeen suunnittelu ja hankkeen käynnistäminen sekä toteuttaminen limittyivät tiiviisti yhteen, sillä suunnitelmat elivät koko toteutuksen ajan. Kehittämistyön toteutus alkoi maaliskuussa 2014 haastattelujen tekemisen ja tutkimusaineiston analysoimisen jälkeen. Aloin päivittää varhaiskasvatussuunnitelmia melko itsenäisesti alkukartoituksesta saatujen tulosten perusteella. Keskustelin lisäksi päiväkodin johtajan kanssa kehittämistyöstä ja pohdimme erilaisia ratkaisuja. Henkilökunnan työpalaverissa työntekijät pääsivät keskustelemaan aiheesta yhteisesti, mikä herätti monenlaista ajatus-
tenvaihtoa. Pohdimme myös, olisiko parempi tehdä kaksi erillistä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa, esimerkiksi toinen 0–3-vuotiaille ja toinen 4–5-vuotiaille. Päädyimme kuitenkin pitäytymään yhdessä yhteisessä varhaiskasvatussuunnitelmassa. Tässä vaiheessa esittelin opinnäytetyöni ja tutkimustulokset myös Hankasalmen sivistyslautakunnalle. Osallistuin sivistyslautakunnan kokoukseen 11.3.2014, ja oma osuuteni sisältyi ”iltakouluun”, jonka aiheena oli päivähoiton esittäytyminen. Hankasalmen varhaiskasvatuspäällikkö oli siis kokouksessa mukana esittelemässä Hankasalmen päivähoitopalveluja yleisellä tasolla.

Esittelin sivistyslautakunnan kokouksessa ensin oman opinnäytetyöni aiheen ja kerroin, mitä kaikkea olin siihen mennessä tehnyt. Pääajatuksena oli kuitenkin esitellä tutkimustulokset ja niiden perusteella aloittamani kehittämistyö. Sivistyslautakunnan jäsenillä oli mahdollisuus esittää kysymyksiä tai kommentoida työtä. Sain enimmäkseen hyvää palautetta jo tehdystä työstä sekä kiitosta etenkin aiheen valinnasta, mutta lautakunnan jäsenet olivat melko tietämättömiä asioista, eivätkä osanneet antaa kritiikkiä tai paranehdotuksia. Sain lautakunnalta kuitenkin pohdittavaksi mielenkiintoisen näkökulman siitä, ”miten lapsi lokeroidaan jo noin pienenä”. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena ei tietenkään ole lokeroida lasta, varsinkaan negatiivisessa mielessä, vaan sen avulla voidaan seurata sekä arvioida lapsen kehitystä. Henkilöstön ja vanhempien yhdessä tekemät suunnitelmat voidaan kirjata lomakkeeseen, jonka on tarkoituksena olla työvälineenä päiväkodin henkilöstölle. Itse en ollut koskaan ajatellut, että joku voisi käsittää asian jotenkin toisin, joten oli mielenkiintoista pohtia asiaa eri näkökulmista. Kokoukseen osallistuminen oli kokonaisuudessaan erittäin mielenkiintoinen kokemus ja antoi pohdittavaa varhaiskasvatussuunnitelmien päivittämiseen. Samalla sain välitettyä sivistyslautakunnalle vanhempien ja henkilöstön ajatuksia sekä vietyä heille tietoa varhaiskasvatuksesta ja erityisesti varhaiskasvatussuunnitelmista.

8.2 Varhaiskasvatussuunnitelmien viimeistely

Sivistyslautakunnan kokoukseen osallistuminen oli viimeinen tiedonkeruun osa-alue, joten tämän jälkeen kehittämistyö saattoi alkaa toden teolla. Tarkoituksena oli saada uudet varhaiskasvatussuunnitelmat valmiiksi huhtikuun alkuun mennessä ja esitellä ne työntekijöille henkilöstön palaverissa. Palaveri kuitenkin peruuntui, joten jouduin pitämään esittelyn muutamalle työntekijälle kerrallaan. Työntekijät saivat suunnitelmat jo etukäteen nähtäväksi ja esittelykokouksissa heillä oli mahdollisuus esittää vielä paranehdotuksia. Niitä ei juuri tullut, mutta sain kuitenkin hyvää palautetta ja kommenttia siitä, että etenkin lapsen varhaiskasvatussuunnitelma näytti ammattimaisemmalta edelliseen verrattuna. Yhteinen keskustelu olisi saattanut synnyttää enemmän ajatuksia, joten sen peruuntuminen oli hieman harmillista. Kävimme kuitenkin opinnäytetyöni yhdyshenkilöiden kanssa keskustelua ja viimeistelimme työn sisällön. Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmien liitteiksi valitsimme seuraavat tiedotteet/lomakkeet: Tervetuloa

Sillankorvan päiväkotiin, Tervetuloa päivähoitopalvelujen piiriin, Vuorohoidon linjaukset, Päivähoidon yhteiset toimintaohjeet, Palvelusopimus ja Huolen käsikirja. Päätimme kuitenkin jättää liitteet pois varsinaisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta, jotta niiden muuttaminen tai lisääminen ei edellyttäisi jatkossa sivistyslautakunnan hyväksyntää. Tästä syystä liitteet eivät ole mukana myöskään omassa työssäni. Sain apua lisäksi suunnitelmien kuvittamiseen. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelman kuvallisen version tekivät kaksi päiväkodin työntekijää ja muun kuvituksen hoiti Sillankorvassa hoidossa oleva 5-vuotias Nea Kekki.

Oma työskentelyni loppui uusien suunnitelmien kokoamiseen ja julkistamiseen. Touku-kuussa 2014 luovutin uudet varhaiskasvatussuunnitelmat Hankasalmen varhaiskasvatuspäällikölle. Hänen tehtävänä oli viedä suunnitelmat sivistyslautakuntaan, joka päätti syyskuussa 2014 hyväksyä päivitettyt suunnitelmat. Uudet varhaiskasvatussuunnitelmat on otettu Sillankorvan päiväkodin käyttöön heti niiden hyväksymisen jälkeen. Uusien varhaiskasvatussuunnitelmien arvioinnista huolehtii päiväkodin johtaja. Päiväkodin henkilöstö suorittaa valmiiden varhaiskasvatussuunnitelmien seurannan sekä tulosten arvioinnin käytännön työssä sekä työpalaverissa keskustellen. Lisäksi vanhemmille tehdään asiakastyytyväisyyskyselyjä, joilla pyritään arvioimaan uusien suunnitelmien laatua ja vaikuttavuutta. Arviointia voidaan tehdä vasta opinnäytetyöni valmistumisen jälkeen, joten loppuraportointia hankkeesta ei todennäköisesti tulla tekemään.

9 POHDINTA

9.1 Johtopäätökset

Tutkimus ei ole valmis tulosten analysoimisen jälkeen. Tämän jälkeen tuloksia on vielä selitettävä ja tulkittava. Tulkitseminen tarkoittaa analyysin tulosten pohtimista ja niistä syntyviä johtopäätöksiä. (Hirsijärvi; Remes & Sajavaara 2009, 229.) Saatuja tuloksia on myös hyvä verrata aikaisempaan tietoon tai tutkimustuloksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 162). Oma opinnäytetyöni oli siinä suhteessa erikoinen, että tein kehittämistyötä varten alkukartoitusta. Valmiit varhaiskasvatussuunnitelmat muodostuivat siis etukäteen tehdyn tutkimuksen perusteella. Löytämässäni opinnäytetöissä asetelma oli päinvastainen; varhaiskasvatussuunnitelmat tehtiin ensin ja sen jälkeen vanhemmilta ja/tai työntekijöiltä kyseltiin arviointia valmiista työstä.

Räihä & Pöyskö (2011) tekivät varhaiskasvatussuunnitelman Taikametsätarhan päiväkodille, koska uudella päiväkodilla ei sellaista vielä ollut. Arvioivan palautteen mukaan varhaiskasvatussuunnitelman koettiin tukevan ja selkeyttävän päiväkodin toimintaa sekä olevan pohjana kaikelle työskentelylle. Perheet puolestaan kokivat varhaiskasvatussuunnitelman kertovan päiväkodin arjesta ja selkeyttävän päiväkodin toimintaa myös vanhemmille. Juurijärvi (2011) tutki puolestaan varhaiskasvatussuunnitelman arvojen ja tavoitteiden näkymistä päiväkodin arjessa. Varsinainen tutkimusaihe poikkesi omastani, mutta tulokset olivat merkittäviä työni kannalta. Tutkimustuloksissa tuli esille vanhempien ja työntekijöiden keskinäisen arvostuksen tärkeys. Vanhemmat kokivat kuitenkin päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman sisällön ja arjen vieraaksi itselleen. Heidän kokemustensa mukaan myös päiväkodin kasvatuskäytäntöihin puuttuminen tuntui vaikealta. Molemmille osapuolille tärkeimpänä asiana oli lapsen hyvinvointi, jota pyrittiin parantamaan erilaisilla kehitysehdotuksilla. Samat asiat korostuivat selkeästi myös oman tutkimukseni tuloksissa. Räihän & Pöyskön sekä Juurijärven tutkimuksissa myös kasvatuskumppanuus ja lapsilähtöisyys olivat keskeisessä osassa, kuten omassa työssäni. Nämä tukivat omalta osaltaan saamiani tutkimustuloksia sekä niiden luotettavuutta.

Haastattelutulokset kertoivat oman tulkintani mukaan selkeästi sen, että päiväkodin varhaiskasvatuksen toteuttamisessa suurimpana ongelmana on tiedottaminen ja tiedonkulku. Vanhempien vastaukset olivat pääsääntöisesti negatiivissävytteisempiä kuin henkilöstön vastaukset. Vanhempien kuva hoitopäivien sisällöistä ja toiminnoista oli lisäksi suppeampi kuin henkilökunnalla, mikä on tietysti ihan ymmärrettävää. Oman kokemuksen myötä tiedän, että monet vanhaankin varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut asiat toteutuvat päiväkodin arjessa. Eri toimintojen näkyminen arjessa voi olla pienempää tai suurempaa. Vanhemmat ovat kuitenkin näistä asioista melko tietämättömiä. Oma arvio on, että monet asiat ovat henkilöstölle niin itsestään selviä, että vanhemmille ei ymmärretä kertoa kaikkea. Ihan pienetkin asiat voivat olla suuria ja merkittäviä vanhemmille.

Ongelmat tiedonkulussa saattavat vaikuttaa heikentävästi kasvatuskumppanuuteen, sillä se heikentää usein luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta. Näin ollen myös vanhempien käsitys päivähoidon laadusta ja vaikuttavuudesta voi olla vääristynyt. Tästä syystä tiedottamisen ja tiedonkulun toimivuutta olisi tärkeää kehittää. Lapsen haku- ja tuontitilanteisiin pitäisi kiinnittää aivan erityistä huomiota, sillä näiden kohtaamisten aikana käydyt keskustelut muodostavat suurelta osin vanhemmille kuvan päivähoiton laadusta. Laadukkaan toiminnan näkyväksi tekeminen antaa vanhemmille tietoa päiväkodin toiminnasta ja mahdollistaa oikeellisen laadunarvioinnin tekemisen. Näin ollen vanhemmille avautuu mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Päiväkodille laadunarviointi on erityisen tärkeää, sillä toiminnan vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamisen perusteella heidän on mahdollista tehdä pitkäjänteistä kehittämistyötä. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 45.)

Mielestäni arvokkain asia olisi nimenomaan kasvatuskumppanuuden vahvistaminen. Kasvatuskumppanuus luo pohjan koko vanhempien ja päiväkodin väliselle yhteistyölle. Kaikki kasvatuskumppanuuteen liittyvät asiat ovat tiiviisti yhteydessä lapsen hyvinvointiin. Varhaiskasvatuksen tärkeimmän tavoitteen saavuttaminen eli lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen, edellyttää perheiden ja kasvattajien tiivistä yhteistyötä ja yhteisen kasvatustehtävän jakamista, joka muodostaa lapselle mielekkään kokonaisuuden. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 11.)

9.2 Työn eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti hyväksytty, luotettava ja tulosten puolesta uskottava tutkimus edellyttää, että tutkimuksenteossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut yhteistyössä suomalaisen tiedeyhteisön kanssa tutkimuseettiset ohjeet hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausten käsittelemisestä. Ohjeet pyrkivät määrittelemään hyvää tieteellistä käytäntöä ja sen loukkauksia. Tarkoituksena on edistää tieteellisiä käytäntöjä sekä ennaltaehkäistä tieteellistä epärehellisyyttä. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen 2002, 1–3.)

Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa eettisenä tavoitteena on toisten kunnioittaminen, tasa-arvoisuus vuorovaikutuksessa ja oikeudenmukaisuuden korostaminen kaikessa toiminnassa ja ratkaisussa. Eettisyyteen liittyy myös rakentava kriittisyys, joka luo pohjan hyvien ammattikäytäntöjen luomiselle ja niiden jatkuvalla arvioinnille. Työskentelyprosessissa eettisyydellä tarkoitetaan tapaa, jolla työntekijä suhtautuu työhönsä, ongelmiin ja henkilöihin, joiden kanssa työtä tehdään. Eettisten ratkaisujen tulee näkyä prosessin kaikissa vaiheissa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11–12.) Lisäksi tutkimustyön on oltava kaikissa sen osavaiheissa rehellistä, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että toisten tekstiä ei plagioida, toisten tutkijoiden osuutta ei vähätellä, tuloksia ei yleistetä kriitikittömästi eikä raportointi ole harhaanjohtavaa tai puutteellista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 27–28.)

Etiikan peruskysymyksiä ovat hyvän ja pahan tai oikean ja väärän erottaminen. Ensimmäisen eettisen kysymyksen kohtasin jo tutkimusaiheen valinnassa ja tutkimuskysymyksen rajaamisessa. Jouduin pohtimaan aiheen merkittävyyttä; miksi tutkimukseen ryhdytään ja kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan. Tutkimukseni aihe tuli suoraan työyhteisöstä ja heidän tarpeestaan. Aiheenvallintani oli siis perusteltua. Tutkimuksen kohdistuessa ihmisiin, oli minun kysyttävä henkilöiltä luvat haastatteluun. Sovin suullisesti yhteistyöstä sivistyslautakunnan johtajan kanssa keväällä 2013 ja teimme päiväkodin kanssa kirjallisen sopimuksen syksyllä 2013. Varsinaista tutkimuslupaa en heidän puolestaan kuitenkaan tarvinnut, sillä haastattelemani vanhemmat olivat tuttaviani ja haastattelin heitä päiväkodin ulkopuolella. Kysyin kuitenkin jokaiselta haastateltavaltaani henkilökohtaisesti luvan. Kerroin kaikille haastateltavilleni myös kehittämistyön lähtö-

kohdista sekä siitä, mihin tietoja käytetään. Tällä varmistin, että henkilöt ovat perehtyneet aiheeseen ja ovat suostuvaisia tekemään kypsiä arviointeja vapaaehtoisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 25–27.) Litteroin haastattelut ja kirjoitin raportin itse, joten aineistoilla ei ollut mahdollisuutta päätyä kenenkään ulkopuolisen käsiin.

Eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyy myös haastateltavien valinta. Tutkimushaastateluuni osallistui viisi Sillankorvan päiväkodin työntekijää. Heistä kaksi oli lähihoitajia ja kolme lastentarhanopettajaa. Haastateltavissa oli niin nuoria kuin vanhempiakin työntekijöitä, joten osalla oli jo vuosien kokemus varhaiskasvatuksesta ja osalla suuri osa vielä edessä. Jokainen haastateltava työskenteli pääasiallisesti eri lapsiryhmissä. Valinnan tarkoituksena oli saada tuloksia eri näkökulmista, ja samalla voitaisiin nähdä lapsen iän tuomat mahdolliset vaikutukset työntekijöiden mielipiteisiin. Varhaiskasvatuspäällikön haastatteleminen perusteena oli saada laajempaa näkökulmaa päivähoidosta kokonaisuutena. Tuttuja vanhempien haastatteleamalla ajattelin puolestaan saavani totuudenmukaisempia vastauksia, sillä he uskalsivat sanoa minulle suoraan mitä todella ajattelivat. Monien eri näkökulmien huomioiminen lisäsi myös tulosten luotettavuutta.

Opinnäytetyötä tehdessäni arvioin ja kyseenalaistin löytämäni tietoa. Luin paljon kirjallisuutta aiheeseen liittyen ja etsin tietoa internetistä. Tietojen alkuperä ja luotettavuus on selvitettävä, joten jouduin pohtimaan lähteiden luotettavuutta ja tietojen oikeellisuutta. Lisäksi hankitun tiedon oli oltava merkityksellistä tehtävän kannalta. (Diakoniammattikorkeakoulu 2010, 13.) Luotettavuuden turvaamiseksi, hain varhaiskasvatussuunnitelmiin tietoa pääasiassa virallisista lähteistä, joita olivat muun muassa Varhaiskasvatuksen perusteet sekä Valtion säädöstietopankki. Lisäksi pyrin etsimään tuoreinta tietoa ja käyttämään opinnäytetyön raportissa ensisijaisia lähteitä.

Luotettavuutta pohdin myös haastatteluja tehdessäni. Haastattelun tuloksissa näkyi hyvin paljon haastateltavan oma kokemus, jota ei voi tietenkään mitätöidä. Haastateltavan kokemus ja se, miten asia oikeasti on, ovat kuitenkin eri asioita. Myös tulosten analysoimisessa oli omat haasteensa. Haastattelijoiden vastaukset poikkesivat osin hyvinkin paljon toisistaan, mutta analysoimisessa tavoitteenani oli etsiä mahdollisimman paljon samanlaisuutta. Tästä syystä minun oli pohdittava millä tavoin saisin jokaisen äänen kuuluville. Lisäksi pohdin paljon kysymystä siitä, millainen itse olen haastattelijana.

Sain luotua mielestäni hyvän vuorovaikutussuhteen jokaisen haastateltavan kanssa ja kohtasin jokaisen tasa-arvoisesti. Jouduin kuitenkin tekemään töitä, jotta en olisi ollut liian johdatteleva haastattelija.

9.3 Arviointi ja ammatillinen kasvu

Arviointi on olennainen osa koko opinnäytetyöprosessia, sillä se ohjaa valintojen tekemisessä ja perusteluissa sekä auttaa hahmottamaan kokonaisuutta paremmin. Prosessiin kuuluu itsearviointia, vertaisarviointia sekä ohjaajaan ja työelämän edustajien antamaa arviointia ja palautetta, jotka ovat ammatillisen kehittymisen kannalta välttämättömiä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 52.) Itsearviointia tein koko prosessin ajan ja vertaisarviointeja sain opponeiteilta. Kaikista tärkeimmäksi koin kuitenkin työelämän edustajien arvioinnin, sillä uudet varhaiskasvatussuunnitelmathan tulivat juuri heidän käyttöönsä. Ammattilaisten positiivinen palaute ja kiitos innostivat minua tekemään työn mahdollisimman hyvin. Ohjaavan opettajan tuki ja neuvot korostuivat eniten opinnäytetyön raportin kirjoittamisessa. Raportin kirjoittaminen oli minulle selkeästi vaikein osa koko opinnäytetyöprosessista, joten tuen saaminen oli erittäin tärkeää.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli päivittää lapsi- ja yksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Tätä varten jouduin tekemään laadullista tutkimusta, jonka tarkoituksena oli kartoittaa lähtötilanne. Alkukartoituksen perusteella tein varsinaisen kehittämistyön. Arviointia tapahtui kehittämistyön jokaisessa vaiheessa ja se oli oikeastaan koko kehittämisen tärkein osa, sillä tekemäni arvioinnit määrittelivät suurelta osin myös lopputuloksen eli valmiit varhaiskasvatussuunnitelmat. Saavutin mielestäni tavoitteet kehittämistyön osalta hienosti.

Varhaiskasvatuksen teoriaan perehtyminen, ammattilaisten kanssa tekemäni yhteistyö sekä koko opinnäytetyöprosessi syvensivät omaa ammatillista kasvuani. Jouduin etsimään paljon teoria- ja tutkimustietoa aiheesta, mikä kehitti varhaiskasvatuksen asiantuntijuuttani. Kirjallisuuteen perehtyminen antoi minulle tietoja ja taitoja, joita pystyin hyödyntämään ja soveltamaan myös käytännön kehittämistyöhön. Varhaiskasvatussuunnitelmien päivittämiseen liittyvät haastattelut olivat myös keskeisessä osassa oppi-

miseni kannalta. Sain niiden myötä uusia näkökulmia ajatteluuni ja samalla vuorovaikutustaitoni kehittyivät. Opinnäytetyöraportin kirjoittamisessa koko projektin aikana nähdyt, koetut ja opitut asiat muodostivat laajan ja yhtenäisen kokonaisuuden, jonka koin erityisen tärkeäksi.

Sivistyslautakunnan tietämättömyys antoi minulle paljon pohdittavaa. Olin jo etukäteen osannut aavistella asiaa, sillä varhaiskasvatus on kuulunut sivistystoimen alle vasta niin vähän aikaa. Silti tilanteen havaitseminen hieman yllätti. Tällä hetkellä monessa kunnassa sivistyslautakunnan ja päiväkodin yhteistyö saattaa olla hajanaista ja epäyhtenäistä. Uskoisin tämän johtuvan siitä, että päättäjillä ei ole tarpeeksi ammatillista näkemystä ja tietämystä varhaiskasvatuksesta. Mielestäni on hyvä asia, että varhaiskasvatusta koskevat päätökset tehdään samassa hallinnossa kuin opetustoimen päätökset. Päätösten teko ja ohjaus vaativat kuitenkin tietämystä, jota varten tarvittaisiin parempaa perehtymistä. Tätä kautta toimintaa voitaisiin yhtenäistää ja koordinoida paremmin, mikä vaikuttaisi positiivisesti myös päivähoidon laatuun ja vaikuttavuuteen. Prosessi kestää varmasti vuosia, mutta koko ajan ollaan menossa parempaan suuntaan.

Opinnäytetyön tekeminen oli mielekästä, mutta haastavaa. Vanhempien avoimissa haastatteluissa haasteena oli pitää keskustelu kasassa ja haastattelun merkitys kirkaasti omassa mielessä, sillä haastateltavien vastaukset saattoivat välillä poiketa kysytystä asiasta. Sain kuitenkin luontevasti ohjattua keskustelun takaisin aiheeseen, joten tulokset olivat hyödyllisiä kehittämistyön kannalta. Teemahaastattelun koin erittäin toimivaksi menetelmäksi, sillä se tuki hyvin haastattelutilanteessa syntyvää keskustelua ja sain sitä kautta hyvin vastauksia. Jälkeenpäin ajatelleen myös vanhempien haastattelu olisi voinut olla järkevämpi toteuttaa teemahaastatteluna. Yllätyksekseni en kuitenkaan kohdannut suurempia ongelmia tai vastoinkäymisiä. Pieniä suunnitelman muutoksia tuli esimerkiksi aikataulujen suhteen ja raportin sisältö muuttui kirjoittamisvaiheessa melko paljon, mutta nämä eivät vaikuttaneet työn onnistumiseen. Pitkän prosessin aikana huomasi asioiden kuitenkin unohtuvat melko nopeasti. Tästä syystä olisi ollut hyvä kirjata asioita tarkemmin muistiin. Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli erittäin onnistunut ja opettavainen kokemus. Toivon, että tekemäni varhaiskasvatussuunnitelmat tulevat olemaan toimivia ja hyödyllisiä työvälineitä päivähoidon arjessa.

LÄHTEET

- Alasuutari, Maarit 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Alila, Kirsi 2004. Varhaiskasvatuksen ohjaustoiminta ja asiakirjat laadunhallinnan taustalla. Teoksessa Risto Ruokolainen & Kirsi Alila (toim.). Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6.
- Asetus lasten päivähoitosta 1973/239, 16.3.1973. Finlex. Valtion säädöstietopankki. Viitattu 12.6.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. C Katsauksia ja aineistoja 17. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Heikkilä, Asta; Jokinen, Pirkko & Nurmela, Tiina 2008. Tutkiva kehittäminen. Avaimia tutkimus- ja kehittämishankkeisiin terveysalalla. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Hermanson, Elina 2012. Kotineuvola. Lapsilähtöinen kasvatus ja curling-vanhemmuus. Lähteessä Duodecim 2014. Terveyskirjasto. Viitattu 16.6.2014. http://www.terveyskirjasto.fi/kotisivut/tk.koti?p_artikkeli=kot00301&p_teos=kot&p_osio=104&p_selaus=
- Hirsijärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hujala, Eeva & Fonsén, Elina 2011. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa. Eeva Hujala & Leena Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Hujala, Eeva; Parrila, Sanna; Lindberg, Päivi; Nivala, Veijo; Tauriainen, Leena & Vartiainen, Pirkko 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulu: Yliopistopaino.
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen 2002. Viitattu 8.7.2014.
www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Hyva_Tieteellinen_FIN.pdf
- Juurijärvi, Eeva-Liisa 2011. Varhaiskasvatussuunnitelman arvojen ja tavoitteiden näkyminen päiväkodin arjessa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäyte-työ.
- Kalliala, Marjatta 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Yliopistopaino.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen.. Oppaita 63. Helsinki: Stakes.
- Kaskela, Marja & Kronqvist, Eeva-Liisa 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Stakes.
- Koivunen, Pirjo-Leena 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Krogstrup, Hanne Katherine 2004. Asiakaslähtöinen arviointi. Bikva-malli. Helsinki: Stakes.
- Kuntalaki 1995/365, 17.3.1995. Finlex. Valtion säädöstötietopankki. Viitattu 12.6.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>
- Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta 1996/1228, 20.12.1996. Finlex. Valtion säädöstötietopankki. Viitattu 10.6.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961128>
- Laki lasten päivähoidosta 1973/36, 19.1.1973. Finlex. Valtion säädöstötietopankki. Viitattu 10.6.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 22.9.2000. Finlex. Valtion säädöstötietopankki. Viitattu 29.6.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>
- Lasten oikeuksien sopimus 1991/60, 21.08.1991. Finlex. Valtion säädöstötietopankki. Viitattu 3.6.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>
- Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Helsinki: International Methelp.

- Mäkinen, Marita 2011. Minä olen ja kuulun! Lapsen identiteetin tukeminen. Teoksessa. Eeva Hujala & Leena Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nummenmaa, Anna Raija 2004. Varhaiskasvatuksen laatu ja sen kehittäminen – yhteistä työtä ja jaettuja merkityksiä. Teoksessa Risto Ruokolainen & Kirsi Alila (toim.). Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6.
- Pöyskö, Maikki & Räihä, Heidi 2011. Päiväkotit Taikametsätarhan varhaiskasvatussuunnitelma. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Valtion periaatepäätös. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2000:9. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Suomen perustuslaki 1999/731, 11.6.1999. Finlex. Valtion säädöstietopankki. Viitattu 3.6.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=suomen%20perustuslaki>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014a. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 20.8.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/johdon_tueksi/ohjaa/suositusten/varhaiskasvatussuunnitelma
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b. Varhaiskasvatus. Päivähoito. Viitattu 10.6.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2014c. Kasvatuskumppanuus. Ammatillisena yhdessä vanhempien kanssa. Viitattu 29.6.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Turja, Leena 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa. Eeva Hujala & Leena Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes. Oppaita 56. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Viittala, Kaisu 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus. Erityisestä moninaisuuteen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

LIITE 1: Vanhempien avoin haastattelu

APUKYSYMYKSET VANHEMPIEN AVOIMEEN HAASTATTELUUN:

- Onko päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma teille tuttu?
 - Miten sitä hyödynnetään käytännössä (esimerkkejä)?
 - Mikä on toimivaa ja hyvin toteutettua?
 - Mitä pitäisi muuttaa/parantaa/lisätä?
- Kuinka tuttuja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja sen tarkoitus/tavoitteet ovat?
 - Miten sitä hyödynnetään käytännössä (esimerkkejä)?
 - Mikä on toimivaa ja hyvin toteutettua?
 - Mitä pitäisi muuttaa/parantaa/lisätä?
- Mitä asioita erityisesti haluaisitte tuoda henkilöstön, varhaiskasvatuspäällikön sekä sivistyslautakunnan tietoisuuteen?

LIITE 2: Henkilöstön teemahaastattelu

HENKILÖSTÖN TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma:

1. Arvopohja, kasvatuspäämäärä ja toiminta-ajatus
 - Olen saanut käsityksen, että Sillankorva on luontopäiväkoti, joten olisiko tämä asia hyvä ilmoittaa VASUssa jotenkin ja avata käsitettä?
 - Ovatko nämä arvot ja toiminta-ajatuksset muuttuneet jotenkin? Onko jokin vanhaa tietoa ja pitäisikö jotakin lisätä?
2. Varhaiskasvatukset toteuttaminen
 - Mitkä asiat ovat erityisen tärkeitä varhaiskasvatuksen toteuttamisessa?
 - Pitävätkö tiedot paikkaansa ja pitäisikö jotakin lisätä?
3. Vanhempien osallisuus lasten varhaiskasvatuksessa
 - Millä tavoin kasvatuskumppanuuden toteuttaminen näkyy normaalissa arjessa?
 - Ovatko VASUn tiedot ja niiden toteutuminen ajantasaisia?
4. Erityinen tuki
 - Ovatko tiedot ajan tasalla? Tarvitseeko jotakin muuttaa/poistaa/lisätä?
5. Lapsen tuen tarve ja sen arviointi
 - Ovatko tiedot ajan tasalla? Ja toteutuvatko nämä käytännössä?
 - Olisiko vielä jotakin kehitettävää tai tarvitsisiko jotakin kohtia lisätä tai poistaa?
6. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset varhaiskasvatuksessa
 - Ovatko tiedot ajantasaisia?
 - Tarvitsisiko kohtaan perehtyä paremmin muuttuvan yhteiskunnan mukana?
7. Suunnittelu, arviointi ja seuranta
 - Ovatko tiedot ajan tasalla? Pitäisikö jotakin kohtia muuttaa/poistaa/lisätä?
 - Onko päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma kokonaisuudessaan kattava? Pitäisikö jotakin kohtia muuttaa/poistaa/lisätä?

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma:

1. Sisältö

- Onko alun ohjeistus hyvä? Tarvitsisiko muuttaa paremmaksi, miten?
- Onko varhaiskasvatussuunnitelman sisältö kattava ja ajantasainen (myös rasti - vaihtoehdot ja avoimet kohdat)? Pitäisikö jotakin muuttaa/poistaa/lisätä?
- Ilmeneekö varhaiskasvatussuunnitelmasta selkeästi miten lapsi toimii kotona ja miten hoidossa? Onko tämän tärkeää tulla esille? Tarvitsisiko muuttaa paremmaksi, miten?
- Tulevatko lapsen henkilökohtaiset tavoitteet selkeästi esille? Tarvitsisiko parantaa jotenkin, miten?

2. Ulkoasu

- Onko varhaiskasvatussuunnitelma rakenteeltaan ja ulkoasultaan hyvä kokonaisuus? Tarvitsisiko muuttaa paremmaksi, miten?
- Onko rastin laittaminen helppoa ja selkeää vai olisiko jokin muu tapa parempi?

3. Päivittäminen

- Miten lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään käytännössä?
- Onko päivittäminen helppoa?
- Miten päivittämistä voitaisiin helpottaa ja parantaa, jos sille on tarvetta?

LIITE 3: Varhaiskasvatuspäällikön teemahaastattelu

VARHAISKASVATUSPÄÄLLIKÖN TEEMAHAASTattelun Runko:

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma:

1. Arvopohja, kasvatuspäämäärä ja toiminta-ajatus
 - Ovatko päiväkodin arvopohja, kasvatuspäämäärä ja toiminta-ajatus edelleen samat? Tarvitsisiko jotakin muuttaa tai lisätä?
2. Varhaiskasvatuksen toteuttaminen
 - Mitkä ovat varhaiskasvatuksen muodot nykyään?
 - Tarvitaanko lapsen päivittäisen toiminnan sisältöihin muutoksia? Missä roolissa esimerkiksi etiikka ja katsomus tai uskonto on nykypäivänä?
 - Millä tavoin lapsilähtöinen kasvatus toteutuu päiväkodissa?
3. Vanhempien osallisuus lasten varhaiskasvatuksessa
 - Millä tavoin kasvatuskumppanuutta pyritään edistämään päiväkodissa?
 - Ovatko vanhempainryhmät toiminnassa? Mikä niiden tarkoituksena on?
4. Erityinen tuki
 - Millä tavoin nykyään toimitaan, jos lapsella havaitaan erityisen tuen tarvetta?
 - Minkä tahojen kanssa tehdään yhteistyötä?
5. Lapsen tuen tarve ja sen arviointi
 - Tarkoitetaanko ”lapsen yksilöllisellä hoito- ja kasvatussuunnitelmalla” lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa?
 - Millä tavoin lapsen tuen tarvetta pyritään arvioimaan?
6. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset varhaiskasvatuksessa
 - Millä tavoin eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset huomioidaan päiväkodissa?
 - Onko Sillankorvassa ollut käytössä tulkkipalvelua?
 - Onko työntekijöiden mahdollista saada lisäkoulutusta? Onko sille tarvetta?
7. Suunnittelu, arviointi ja seuranta
 - Millä tavoin päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteutumista voitaisiin paremmin arvioida ja seurata?

- Millä tavoin vanhempia saataisiin paremmin varaamaan aika lapsen VASU-keskusteluun?

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma:

1. Sisältö

- Ovatko alun ohjeistuksessa tarpeelliset tiedot? Pitäisikö jotakin poistaa?
- Voisiko ”Meidän perhe” -kohdan tiedot poistaa kokonaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta, sillä nämä tulevat esille palvelusopimuksessa? (edellyttäen, että näitä papereita säilytetään samassa paikassa)
- Onko ”Kasvatuskumppanuus” -kohta tarpeellinen? Mitä asioita henkilöstön tarvitsee tietää?
- Onko varhaiskasvatussuunnitelman sisältö (pääkohdat) kattava ja ajantasainen? Pitäisikö jotakin poistaa/muuttaa/lisätä? Voisiko jotakin kohtia yhdistellä?
- Miten tärkeää on tietää kuinka lapsi toimii kotona ja miten hoidossa?
- Miten lapsilähtöisyys ja lapsen yksilöllinen huomioiminen näkyvät lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa? Miten sitä voisi huomioida paremmin?

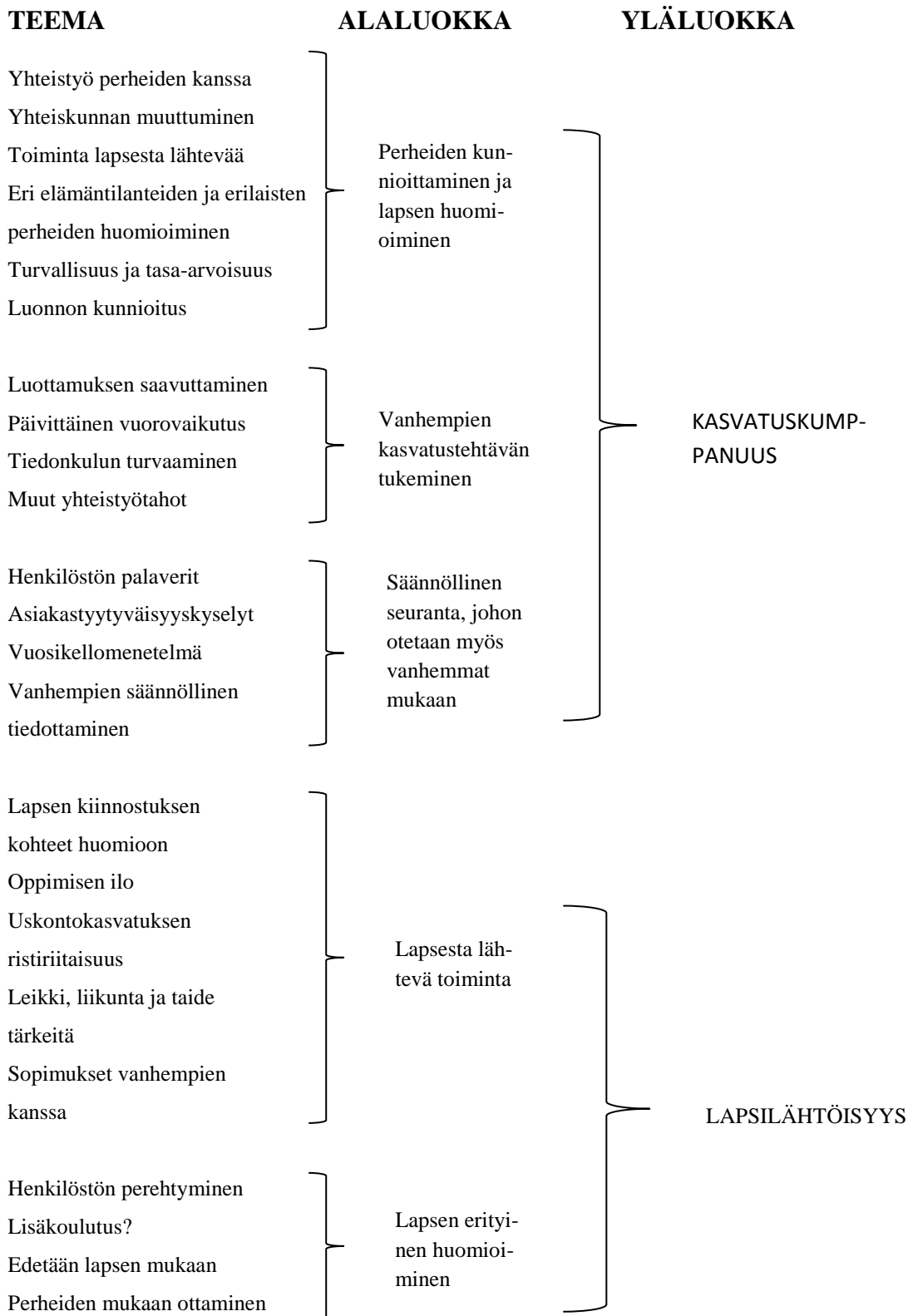
2. Ulkoasu

- Voitaisiinko ulkoasua muuttaa niin, että olisi selkeästi eroteltu miten lapsi toimii kotona ja miten hoidossa?
→ Voisivatko toiminnot, joissa ei ole eroavaisuuksia, olla avoimilla kohdilla?
- Voisiko kaikki tavoitteet kirjata vasta aivan loppuun? Olisiko VASUn päivittäminen helpompaa, jos joka kerta täytettäisiin uudelle sivulle tavoitteet? Onko siinä muita ideoita?

3. Muuta

- Millä tavoin lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa voitaisiin huomioida lapsen ikätaso?
- Millä tavoin lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa voitaisiin huomioida paremmin lapsen yksilölliset tarpeet ja lapsilähtöisyys?
- Voitaisiinko VASUsta saada kopio myös vanhemmille (esim. tavoitesivusta)?

LIITE 4: Aineiston analyysikaavio (yksikön vasu)

PÄÄLUOKKA: ”Siltana ja korvana lapsen parhaaksi”

LIITE 6: Päiväkodin vasun kuvallinen versio

LIITE 7

SILLANKORVAN PÄIVÄKODIN VARHAISKASVATUS- SUUNNITELMA

"Siltana ja korvana lapsen parhaaksi"

SISÄLLYS

1 SILLANKORVAN PÄIVÄKOTI.....	3
2 PÄIVÄKODIN TOIMINTA-AJATUS.....	3
3 PÄIVÄKODIN ARVOPOHJA JA KASVATUKSET PÄÄMÄÄRÄT	3
4 VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	4
4.1 Oppimisympäristö.....	4
4.2 Oppimisen ilo	4
4.3 Leikki ja liikunta	4
4.4 Taiteelliset elämykset ja ilmaiseminen.....	5
4.5 Tutkiminen	5
4.6 Päivittäisen toiminnan sisällöt	5
5 YHTEISTYÖTAHOT.....	7
5.1 Yhteistyö kotien kanssa: kasvatuskumppanuus.....	7
5.2 Muut yhteistyötahot	7
6 ERITYINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA	8
6.1 Lapsen tuen tarve ja sen arviointi.....	8
6.2 Erityisen tuen järjestäminen ja varhaiskasvatuksen tukitoimet.....	8
7 ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISET LAPSET VARHAISKASVATUKSESSA	9
8 SUUNNITTELU, ARVIOINTI JA SEURANTA	9
LÄHTEET.....	10

1 SILLANKORVAN PÄIVÄKOTI

Sillankorvan päiväkoti tarjoaa viihtyisän ympäristön oppimiseen ja kasvamiseen. Ympäristö on luonnonläheinen ja liikuntaan innostava maalaisympäristö. Luontoa kunnioitetaan ja käytetään oppimisen apuna esimerkiksi retkeilyn sekä luonnossa liikkumisen kautta.

Päiväkodissa tarjotaan vuorohoitoa 0-6-vuotiaille lapsille tarpeen mukaan. Tämä pitää sisällään 0-3-vuotiaiden, 4-5-vuotiaiden sekä esiopetusikäisten ryhmät, jotka ovat jaettu pienempiin ryhmiin ikäryhmien koosta riippuen.

2 PÄIVÄKODIN TOIMINTA-AJATUS

”Siltana ja korvana lapsen parhaaksi”

Sillankorvan päiväkodin toiminta-ajatuksena on tukea eri elämäntilanteissa olevia ja erilaisia perheitä heidän kasvatustehtävässään. Lasten kasvua, kehitystä ja oppimista tuetaan lapsilähtöisesti, yksilölliset tarpeet huomioiden, yhteistyössä vanhempien sekä tukipalveluja järjestävien tahojen kanssa.

3 PÄIVÄKODIN ARVOPOHJA JA KASVATUKSEN PÄÄMÄÄRÄT

Päiväkodin arvopohjana on turvallisen, tasa-arvoisen ja iloisen lapsuuden suojaaminen yhdessä vanhempien sekä muiden lasta lähellä olevien toimijoiden kanssa. Toiminnan perustana on lapsen ja perheen kunnioittaminen, erilaisuuden hyväksyminen sekä luottamus niin henkilöstön kuin myös henkilöstön ja perheiden välillä.

Toiminnan päämääränä on kasvattaa lapsesta toisia, luontoa ja ympäristöä kunnioittava, erilaisuutta hyväksyvä, avoin ja vuorovaikutustaitoinen ”kunnon immeinen”.

4 VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöt koostuvat fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta ja esteettisestä ympäristöstä. Sillankorvan päiväkoti sijaitsee maalaisympäristössä, mikä tarjoaa monia mahdollisuuksia. Esikouluikäiset ovat tien toisella puolella palvelutalo Päivärannan alakerrassa. Päiväkodin piha-alueita on kaksi, etupiha on tarkoitettu pääasiassa 0-3-vuotiaille ja takapiha 4-6-vuotiaille. Molemmilla piha-alueilla on kiipeilytelineet, keinut ja paljon tilaa erilaisiin leikkeihin ja peleihin. Talvisin molemmilla pihilla voi laskea mäkeä. Erityisesti takapihalla sijaitseva "Teletappimäki" antaa tähän tarkoitukseen hyvät mahdollisuudet. Oppimisympäristöt on niin sisällä kuin ulkonakin suunniteltu lasten kehitystason ja tarpeiden mukaan siten, että ne tukevat lapsen omatoimista työskentelyä sekä ovat viihtyisiä ja turvallisia. Päiväkodin käytössä on erilaisia leikki- ja askarteluvälineitä sekä pelejä, joita hyödynnetään jatkuvasti. Lisäksi teknologian hyödyntäminen on lisääntynyt päiväkodissa.

Psyykkinen, sosiaalinen ja esteettinen oppimisympäristö perustuvat turvalliseen, kannustavaan ja hyväksyvään ilmapiiriin. Lasta kannustetaan omatoimisuuteen ja itseensä luottamiseen. Ympäristön avulla tutustutaan myös kansainvälisyyteen ja kulttuuriperinteisiin sekä pyritään antamaan lapselle positiivisia yhteisöllisyyden kokemuksia.

4.2 Oppimisen ilo

Lapselle luodaan myönteiset asenteet oppimiselle. Oppimisen ja onnistumisen kokemukset pyritään turvaamaan pienryhmätoiminnalla, jonka kautta lasta voidaan kuunnella ja havainnoida yksilöllisemmin. Ymmärtävä ja kannustava vuorovaikutus sekä lapsen omien vahvuuksien huomioiminen lisäävät oppimista, sen helppoutta ja mielekkyyttä. Lisäksi päiväkodin ympäristö tarjoaa hyvät mahdollisuudet oppimiselle. Oppimista voidaan tukea erilaisilla menetelmillä, välineillä ja keinoilla, erilaisuus tuo iloa oppimiseen.

4.3 Leikki ja liikunta

"Lapsen eivät leiki oppiakseen, mutta oppivat leikkiessään." Leikki ja liikunta ovat lapselle ominaisia tapoja toimia, jotka kuuluvat lapsen jokaiseen päivään. Leikkiympäristöä ideoidaan ja rakennetaan yhdessä mukaansatempaavalle ja sisältörikkaalle leikille. Lasta tuetaan ja innostetaan myös päivittäiseen liikuntaan eri muodoissa. Tällä kannustetaan lasta löytämään terveellinen ja aktiivinen elämäntapa. Paikkakunnan liikuntamahdollisuuksia hyödynnetään esimerkiksi monnarikäynneillä.

4.4 Taiteelliset elämykset ja ilmaiseminen

Lapselle annetaan mahdollisuus erilaisiin taiteellisiin kokemuksiin ja itsensä ilmaisemiseen. Taiteelliset kokemukset opettavat ja kehittävät lapsen luovuutta ja mielikuvitusta. Taiteellisia kokemuksia voivat olla esimerkiksi kuvalliseen taiteeseen, musiikkiin, esiintymiseen tai liikuntaan liittyvät elämykset. Päiväkoti tekee yhteistyötä Kulttuuriantin kanssa, jonka kautta lapsille voidaan järjestää erilaisia taidepajoja.

4.5 Tutkiminen

Tutkiminen ja "elämän ällistely" ovat lapselle luontaista. Päiväkodissa tutkitaan ja ihmetellään arkipäivän asioita, luontoa ja kaikkea ympärillä olevaa. Toiminta on hyvin pitkälti lapsesta lähtöisin eli tutkimisen ja ihmettelyn aiheet nousevat usein lasten ajatuksista ja pohdinnoista.

4.6 Päivittäiset toiminnan sisällöt

- **Matematiikka**

Matemaattinen toiminta perustuu vertaamiseen, päättelyyn ja laskemiseen, joihin lasta ohjataan luonnollisissa arkielämän tilanteissa leikinomaisesti. Apuna voidaan käyttää lapselle tuttuja ja kiinnostavia materiaaleja, esineitä tai välineitä. Lasta tuetaan ilmaisemaan ajatuksensa ääneen, hänen tutkiessaan ja poh-tiessaan erilaisia matemaattisia ilmiöitä. Oppimisympäristö pyritään järjestämään resurssien puitteissa matemaattisesti haastavaksi.

- **Ympäristö- ja luonnontiede**

Luontoon pyritään tutustumaan ja syventymään havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla. Lapsen elämyksellistä ja kokemuksellista suhdetta ympäristöön vahvistetaan retkeilemällä ja liikkumalla luonnossa. Moninaiset ilmiöt, eläimet ja kasvit eri vuodenaikoina kuuluvat lapsen lähiympäristöön niin sisällä kuin ulkonakin. Samalla voidaan kiinnittää lapsen huomio myös luonnon suojeluun, kierrätykseen ja uusiokäyttöön.

- **Historia ja yhteiskunta**

Päiväkodissa vaalitaan hankasalmelaisen luonnon ja rakennetun ympäristön monimuotoisuutta ja kulttuuri-perinteitä vieraillemalla/tutustumalla ympäristöön sekä osallistumalla kulttuuritapahtumiin. Tähän pyritään käyttämällä paikallisia palveluita ja kasvattajien omia kokemuksia ja paikallistuntemusta.

- **Estetiikka**

Lapsen aistiherkkyyttä ja havaintokykyä tuetaan havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen, luomisen ja kuvittelun avulla. Lasta ohjataan ikätasonsa mukaisesti moninasiin taiteellisiin työskentelymuotoihin ja opetetaan arvostamaan omaa sekä toisten työtä. Lisäksi tutustutaan erilaisiin viestintävälineisiin ja herätellään keskustelua taidekokemuksista.

- **Etiikka**

Lapsen kanssa keskustellaan ja tutustutaan arvo- ja normimaailman kysymyksiin. Arkielämän tilanteissa voidaan luontevasti pohtia ja tarkastella, mikä on oikein ja mikä väärin. Lasta opastetaan erilaisuuden hyväksymiseen, itsensä ja toisten, niin fyysiseen kuin henkiseen, kunnioittamiseen sekä totuudenmukaisuuteen. Lasta rohkaistaan puhumaan tunteistaan.

- **Uskonnollis-katsomuksellinen sisältö**

Sisältö koostuu uskonnollisista, hengellisistä ja henkisistä asioista tai ilmiöistä. Lähtökohtana on lapsen omaan uskontoon tai katsomukseen ja tapoihin tutustuminen. Lapsella on mahdollisuus ihmettelyyn, kyselemiseen sekä pohtimiseen. Jokaisen lapsen kohdalla uskonnollis-katsomukselliset sisällöt sovitaan vanhempien kanssa ja kirjataan lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

- **Äidinkieli**

Äidinkieli sisältyy kaikkiin edellä mainittuihin sisältöihin ja on kaiken oppimisen perusta. Lapsen puheen kehitystä ja oman äidinkielen hallintaa tuetaan kaikissa vuorovaikutustilanteissa ja toiminnassa. Kirjallisuuden tutustutaan kuuntelemalla, lukemalla sekä kertomalla erilaisia tarinoita, kertomuksia, satuja, loruja ja runoja. Lasta kannustetaan käyttämään rikasta kieltä, myös omaa murretta. Puutteellista tai puuttuvaa sanallista tai kirjallista kommunikointia tuetaan erilaisilla menetelmillä. Apuvälineinä voidaan käyttää esimerkiksi viittomia, kuvakollaaseja, kuvasyboleja sekä kommunikointitauluja ja -kansioita, joita lasta tuetaan käyttämään.

- **Terveyskasvatus ja henkilökohtainen turvallisuus**

Terveyskasvatuksen sisältö koostuu toimintatapojen opettelusta; sään mukainen pukeutuminen, WC-hygienia, käsien pesu, nenän niistäminen, aivastaminen yms. Aihealueeseen liittyy olennaisesti myös lapsen henkilökohtaisen turvallisuuden vahvistaminen, jonka apuna käytetään lapsen turvataitokasvatusta. Päiväkodissa hyödynnetään lisäksi Sapere-menetelmää. Sapere on lasten ruoka- ja ravitsemuskasvatusmenetelmä, jossa lapset tutustutetaan ruokamaailmaan aistien avulla.

5 YHTEISTYÖTAHOT

5.1 Päiväkodin ja vanhempien yhteistyö: kasvatuskumppanuus

Vanhempien ja päiväkodin yhteistyö on tärkeää, jotta kasvatusta olisi yhdensuuntaista ja sillä pyritäisiin yhteisiin tavoitteisiin. Kumppanuus perustuu molemminpuoliseen kunnioitukseen, luottamukseen, avoimuuteen ja tasavertaisuuteen. Yhteistyön tavoitteena on tukea yhdessä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Päiväkodin henkilöstöllä on vaitiolovelvollisuus kaikissa lasta ja koko perhettä koskevissa asioissa.

Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu ja he tuntevat oman lapsensa parhaiten. Päivähoitohenkilöstö pyrkii auttamaan ja tukemaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään koulutuksen ja kokemuksen kautta tulleen tiedon ja osaamisen kautta. Kasvatuskumppanuutta pyritään saavuttamaan päivittäisten kohtaamisten, kasvatust keskustelujen, vanhempainiltojen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien muodossa. Erityisesti päivittäiset juttutuokiot ovat tärkeä yhteistyön muoto, jossa molemmat osapuolet saavat tietoa päivän tapahtumista ja lapsen mielialoista. Vanhemmilla on mahdollisuus antaa myös palautetta esimerkiksi asiakastytyväisyyskyselyillä, ja he voivat halutessaan perustaa vanhempainryhmiä.

5.2 Muut yhteistyötahot

Yhteistyötä tehdään mm. seuraavien yhteistyötahojen kanssa:

- perus- ja erityisopetus
- perhepäivähoito / päiväkodit
- kasvatusta- ja perheneuvola
- lastenneuvola
- psykologit
- puheterapia, toimintaterapia, musiikkiterapia
- kunnan sosiaalitoimi
- seurakunta
- kulttuuritoimi
- kirjasto
- terveyskeskus/sairaala ja vanhusten palvelutalo
- pelastuslaitos

6 ERITYINEN TUKEA VARHAISKASVATUKSESSA

6.1 Lapsen tuen tarve ja sen arviointi

Lapsen tuen tarpeen arviointi varhaiskasvatuksessa aloitetaan tarkastelemalla vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintoja. Vanhempien kanssa yhdessä täytetään lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ja laaditaan yhteiset tavoitteet pian hoidon aloittamisen jälkeen. Hoidon jatkuessa suunnitelmaa tarkistetaan ja arvioidaan tarvittaessa, mutta vähintään kerran vuodessa. Päivittäisissä lapsen hoitoon tuonti- ja hakutilanteissa keskustellaan vanhempien kanssa ja annetaan välitöntä palautetta päivästä tilanteen mukaan.

Ryhmittäin käydään keskusteluja neuvolan terveydenhoitajan sekä terveyskeskuspsykologin kanssa niistä lapsista, joiden vanhemmat ovat antaneet luvan "tietojen vaihdosta" päivähoitohakemuksessa. Ryhmän työntekijät laativat suunnitelmat toiminnalle, ottaen huomioon ryhmän asettamat vaatimukset ja yksittäisten lasten kehitystarpeet ja toiveet. Päiväkodissa toimitaan "huolen käsikirjan" periaatteiden mukaisesti. Mahdollisista huolen aiheista neuvotellaan ensin työparin kanssa ja sen jälkeen talon yhteisissä kuukausipalaverissa. Tärkeintä on kuitenkin käydä asioista keskustelua vanhempien kanssa. Tarvittaessa tuen arvioinnin avuksi voidaan hankkia asiantuntijan lausunto, mutta varhaiskasvatuksen tukitoimet aloitetaan heti, kun tuen tarve havaitaan. Syksystä 2014 on mahdollisuus käyttää kiertävän erityislastentarhanopettajan palveluita.

6.2 Erityisen tuen järjestäminen ja varhaiskasvatuksen tukitoimet

Henkilökunta toimii yhteistyössä moniammatillisen työryhmän, terapeuttien ja muiden kuntouttajien kanssa ja tekee yhdessä heidän sekä vanhempien kanssa lapselle kuntoutussuunnitelman sekä tarvittaessa arvioi lapsen kehitystä.

Lapselle, joka tarvitsee erityistä tukea, järjestetään päiväkodissa ympäristö sellaiseksi, että lapsi voi toimia itselle ominaisella tavalla. Tarvittaessa järjestetään pienryhmätoimintaa, yksilöllistä ohjausta ja avustajia.

7 ERI KIELI- JA KULTTURITAUSTAISET LAPSET VARHAISKASVATUKSESSA

Työntekijät perehtyvät lapsen kieleen, kulttuuriin ja historiaan ja tutustuttavat myös ryhmät muut lapset siihen. Lapsi osallistuu päiväkodin tavalliseen toimintaan omassa ryhmässään. Tämä antaa mahdollisuuden oppia suomea toisena kielenä sekä tutustua suomalaiseen kulttuuriin, toimintatapoihin ja ruokiin. Lapsen sosiaalisia suhteita ryhmässä tuetaan, mutta lasta rohkaistaan ylläpitämään myös omaa kieltä ja kulttuuria. Vanhemmilla on kuitenkin ensisijainen vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä.

Lapsen perheen kanssa tehdään yhteistyötä samalla tavoin kuin muidenkin perheiden kanssa. Lisäksi perheeltä voidaan kysellä tietoja heidän kulttuuristaan. Palaverissa voidaan käyttää apuna tulkkia, jotta saadaan varmistettua, että molemmat osapuolet ymmärtävät toisiaan.

8 SUUNNITTELU, ARVIOINTI JA SEURANTA

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma tarkistetaan aina toimintakauden alussa ja tarvittaessa tehdään muutoksia tai lisäyksiä. Päiväkodissa noudatetaan vuosikellomallia, jossa syksyllä pohditaan ja arvioidaan mennyttä kautta ja tammikuussa arvioidaan syksyn kulkua. Tärkeimmät asiat kirjataan kuukausittain ylös, jotta tavoitteiden tekeminen ja seuraaminen olisi helppoa. Ryhmissä mietitään erikseen teemat, kuukausi- ja viikkosuunnitelmat, mutta kaikilla on myös yhteisiä toimintoja ja yhteinen suunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelman kuvallinen esitys on päiväkodin eteistilassa, jossa se on kaikille helposti nähtävillä, arvioitavana ja päivittäisenä muistutuksena. Työntekijät arvioivat omaa toimintaansa aktiivisesti tarkkailemalla, tietoja keräämällä, havainnoimalla ja keskustelemalla. Kuukausittain pidetään talon yhteinen palaveri, jossa suunnitellaan ja arvioidaan toimintaa ja jokaisella työntekijällä on mahdollisuus tuoda omat ajatuksensa esille sekä saada ja antaa tukea itselleen ja toisille.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman takasivulle kootaan tavoitteet, joiden toteutumista seurataan ja päivitetään vuosittain.

LÄHTEET

- Heinämäki, Liisa 2005. Varhaista tukea lapselle - työvälineenä kehittämisvalikko. Stakes, oppaita 62. Erikoispaino Oy: Helsinki.
- Janhonen, Virpi; Huuskonen, Mervi & Luukkonen Ilmi 2012. Hankasalmen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma.
- Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, Kirsti; Alasuutari, Maarit; Hännikäinen, Maritta; Nummenmaa, Anna Raija; Rasku-Puttonen, Helena (toim.) 2006. Kasvatustieteiden tutkimuskeskus. Gummerus Kirjapaino Oy: Vaajakoski.
- Manninen, Jennika 2014. Henkilöstön haastattelu. Haastattelut 22.1.-24.1.2014. Hankasalmi
- Manninen, Jennika 2014. Vanhempien haastattelu. Haastattelut 10.1.-15.1.2014. Hankasalmi.
- Manninen, Jennika 2014. Varhaiskasvatuspäällikön haastattelu. Haastattelu 6.2.2014. Hankasalmi.
- Papunet 2013. Kommunikoinnin apuvälineet. Viitattu 18.2.2014.
<http://papunet.net/tietoa/kommunikoinnin-apuv%C3%A4lineet>
- Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Gummerus Kirjapaino Oy: Saarijärvi.
- Turun Yliopisto i.a. Kasvatustieteiden tiedekunta. Äidinkieli ja kirjallisuus. Viitattu 18.2.2014.
<https://www.utu.fi/fi/yksikot/edu/yksikot/okl/opiskelu/oppiaineet/aidinkieli-ja-kirjallisuus/Sivut/home.aspx>

Hankasalmi

LIITE 8

*"Hyvinvoinnin juuret ja hyvän
elämän siivet luodaan
Hankasalmella."*

LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

OMA KUVANI

Lapsen nimi: _____

Syntymäaika: _____

VANHEMMILLE

Ohjeistus

- Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään noin 3 kk kuluessa hoidon aloittamisesta.
- Suunnitelma annetaan etukäteen kotiin tutustuttavaksi.
- Kotona täytetään:
 - Rastitusvaihtoehdot (ikävaiheen mukaiset), viivalle merkitsemispäivämäärä
 - "Kotona" -kohdat
 - Sivun 3 ja 4 tiedot.
- Viimeiselle sivulle kootaan yhteenveto yhdessä sovituista asioista, jotka kopioidaan myös vanhemmille.
- Keskusteluajankohta sovitaan yhdessä.
- Suunnitelma päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.
- Suunnitelmaa säilytetään hoitopaikassa ja se on lapsen hoidosta vastaavien henkilöiden käytössä.
- Suunnitelma siirtyy lapsen mukana esikouluun saakka. Kun päivähoito aikanaan päättyy tai hoitopaikka mahdollisesti vaihtuu, annetaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman vanhemmille.

Lapsen tärkein kasvuympäristö on koti. Kodin ohella päivähoidon tulisi olla lapselle turvallinen paikka, jossa lapsen hyvinvointia tuetaan ja lapsesta sekä hänen tarpeistaan huolehditaan mahdollisimman hyvin. Lapsen hyvinvoinnin ja yksilöllisen huomioimisen turvaamiseksi jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu.

Vanhemmat tuntevat oman lapsensa parhaiten, joten vanhemmat osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman tekoon yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Kasvattajien tehtävänä on edistää lapsen henkilökohtaista hyvinvointia, vahvistaa toiset huomioon ottavia käyttäytymismuotoja ja toimintatapoja sekä lisätä itsenäisyyttä asteittain, lapsen yksilöllisyyttä kunnioittaen.

Yhteistyöterveisin, päivähoidon henkilökunta

LAPSEN OMA SIVU

Lapsemme on luonteeltaan:

Lapsen vahvuudet:

Lapsen mielipuuhat ja harrastukset:

Lapsen lempileikit:

KASVATUSKUMPPANUUS - YHTEISET PELISÄÄNNÖT

Vanhemman kokemuksia päivähoidosta:

Miten toivoisit lapsesi hyvinvoinnista huolehdittavan päivähoidossa? Mitkä ovat mielestäsi tärkeitä asioita arkipäivän kasvatuksessa?

Miten toivoisit kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä toteutettavan? (vanhempainillat, päivittäiset keskustelut, henkilökohtaiset keskustelut)

OMATOIMISUUS JA PÄIVITTÄISTOIMINNOT

Lapsi oppii parhaiten uusia asioita tekemällä ja kokeilemalla. Päivittäiseen hyvinvointiin kuuluvat päivärytmi ja toistuvat rutiinit, kuten ruokailu, hygienia, uni, lepo, pukeutuminen, ulkoilu ja toimintojen sujuvuus. Nämä luovat turvallisuutta ja jäsennystä lapsen elämään. Kannustus ja kiitos tukevat lasta uusien taitojen harjoittelussa.

	Kyllä	Harjoittelee	Ei vielä
Pukeutuu itsenäisesti	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Ruokailee itsenäisesti	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Suoriutuu itsenäisesti WC:ssä	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Säännöllinen päivärytmi	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Riittävä päivälepo	☐ _____	☐ _____	☐ _____

Päivähoidossa	Kotona

Tavoitteet ja miten niihin päästään

VUOROVAIKUTUS- JA KÄYTTÄYTYMISTÄIDOT

Lapsi kehittyy omaksi itsekseen vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Lapsen kasvaessa ystävyysuhteilla on yhä tärkeämpi merkitys elämässä.

Sosiaalisissa tilanteissa lapsi oppii toisen huomioon ottamista, kunnioittamista, harjoittelee tunteiden ilmaisemista ja tunnistamista, sanallista ja sanatonta vuorovaikutusta sekä pettymysten käsittelyä. Nämä ovat edellytyksiä lapsen minuuden ja vuorovaikutuksen kehittymiselle.

	Kyllä	Harjoittelee	Ei vielä
Jaksaa odottaa vuoroaan	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Leikkii toisten kanssa	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Osoo toimia annettujen ohjeiden mukaan	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Erotaa oikean ja väärän	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Solmii ystävyysuhteita	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Osoo auttaa kavereita	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Sietää pettymyksiä	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Osoo pitää puolensa	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Osoo kuunnella	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Suhtautuu aikuiseen luottavaisesti	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Hyvät tavat (tervehtiminen, anteeksi, ole hyvä)	☐ _____	☐ _____	☐ _____

Päivähoidossa	Kotona

Tavoitteet ja miten niihin päästään

LEIKKITAIDOT

Lapset käyttävät leikkinsä aineksina kaikkea näkemäänsä, kokemaansa ja kuulemaansa. Leikeissään lapset jäljittelevät ja luovat uutta. Kaikki, mikä näkyy leikissä, on lapselle merkityksellistä. Lapset eivät leiki oppiakseen, mutta oppivat leikkiessään.

	Kyllä	Harjoittelee	Ei vielä
Osa leikkiä yksin	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Osa leikkiä ryhmässä	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Osa leikkiä sääntöleikkejä	☐ _____	☐ _____	☐ _____

Päivähoidossa	Kotona

Tavoitteet ja miten niihin päästään

LIKKUMINEN JA KÄDENTÄIDOT

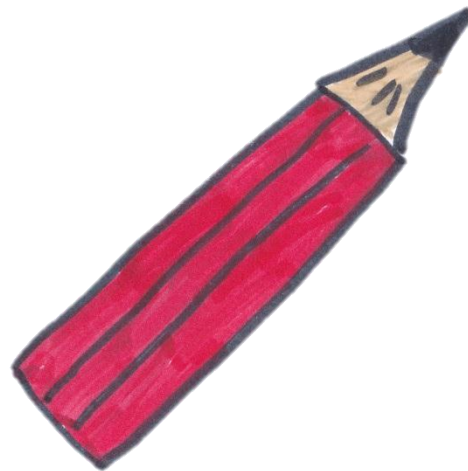
Päivittäinen liikkuminen on lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun perusta. Liikkuminen edistää lapsen oppimista sekä tietoisuutta omasta kehosta. Tämä luo pohjaa terveelle itsetunnolle. Liikkuminen on myös vauhtia ja elämyksiä, hieää ja hengästyistä.

	Kyllä	Harjoittelee	Ei vielä
Konttaa	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Kävelee	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Kiipeilee	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Hiihtää	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Luistelee	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Osa kulkea portaita ylös ja alas	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Leikkii palloleikkejä	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Piirtää / värittää	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Osa leikata saksilla	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Kätisyys: oikea ☐ vasen ☐ vaihtelee ☐			

Päivähoidossa	Kotona

Tavoitteet ja miten niihin päästään

KIELELLISET VALMIUDET

Kieli tukee lapsen ajattelutoimintojen ja vuorovaikutustaitojen kehitystä merkitysten välittäjänä. Kielen hallintaan liittyvät valmiudet, kuten sanavarasto, puheen selkeys, puheen ymmärtäminen ja kuunteleminen ovat perustana lapsen oppimisvalmiuksille. Leikillä ja saduilla on erityinen merkitys lapsen kielen kehitykselle ja maailmankuvan syntymiselle.

	Kyllä	Harjoittelee	Ei vielä
Ymmärtää puhetta	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Tuottaa sanoja	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Muodostaa lauseita	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Osaat kertoa asioita	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Puheilmaisuus on selkeää	☐ _____	☐ _____	☐ _____

Päivähoidossa	Kotona

Tavoitteet ja miten niihin päästään

KESKITTYMINEN

"Keskittyminen on varsin monimutkainen asia. On kyettävä ryhtymään siihen, mitä aikoo tehdä, jatkettava sen parissa ja pidettävä yllä kiinnostusta antamatta minkään ympärillä tapahtuvat viedä huomiota."

	Kyllä	Harjoittelee	Ei vielä
Jaksaa kuunnella satujen lukemista	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Istuu rauhassa paikoillaan syödessään ym. tilanteissa	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Piirtelee, rakentelee, katselee kirjoja joskus yksikseen	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Keskittyy omaan tekemiseensä	☐ _____	☐ _____	☐ _____

Päivähoidossa	Kotona

Tavoitteet ja miten niihin päästään

MYÖNTEINEN MINÄKUVA

Lapsen kehitys on kokonaisvaltainen, yksilöllinen tapahtumien ja vaiheiden ketju. Terveen itsetunnon perusta syntyy siitä, että lapsi tuntee itsensä hyväksytyksi ja rakastetuksi. Jokaisella lapsella on oikeus olla oma itsensä. Kasvattajien tehtävänä on lapsen vahuuksien tukeminen ja heikkouksien kehittämisen myönteisellä tavalla.

	Kyllä	Harjoittelee	Ei vielä
Luottaa omiin taitoihinsa	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Iloitsee onnistumisesta	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Kestää häviämistä (esim. peleissä)	☐ _____	☐ _____	☐ _____
Kestää kieltoja	☐ _____	☐ _____	☐ _____

Päivähoidossa	Kotona

Tavoitteet ja miten niihin päästään

YHTEENVETO JA SEURANTA

Erityisen tuen tarve

Lapsen tuen tarpeen arviointi perustuu vanhempien ja päivähoitohenkilöstön yhteisiin havaintoihin lapsesta. Tarvittaessa vanhemmat ottavat yhteyttä erityistyöntekijöihin. Päivähoidossa olevilla lapsilla on oikeus erityislastentarhanopettajan, puheterapeutin, psykologin, sosiaalityön ja fysioterapeutin palveluihin. Yhteistyön ja tiedonsiirto asiantuntijoiden kesken sovitaan tapauskohtaisesti.

Päiväys _____

Osallistujat _____

Yhdessä sovitut asiat

LIITE 9

 RYHMÄN LASTEN TAVOITTEET

Lomakkeeseen kirjataan jokaisen ryhmään kuuluvan lapsen henkilökohtaiset tavoitteet lyhyesti. Näin ollen ne ovat helposti työntekijöiden nähtävissä ja tavoitteiden toteutumista voidaan seurata päivittäisessä arjessa.

Nimi: _____
Tavoitteet:

Nimi: _____
Tavoitteet:

Nimi: _____
Tavoitteet:

Nimi: _____
Tavoitteet:

Nimi: _____
Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet:

Nimi: _____

Tavoitteet: